

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Patricija Horvat

**PRIKAZ ODRASTANJA MUŠKIH I ŽENSKIH LIKOVA U ROMANIMA
SANJE PILIĆ**

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2017.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**PRIKAZ ODRASTANJA MUŠKIH I ŽENSKIH LIKOVA U ROMANIMA
SANJE PILIĆ**

DIPLOMSKI RAD

Kolegij: Dječja književnost

Mentorica: doc. dr. sc. Valentina Majdenić

Sumentorica: dr. sc. Vedrana Živković Zebec, viša asistentica

Studentica: Patricija Horvat

Matični broj: 2275

Modul: A

Osijek

lipanj, 2017.

„Let us remember: One book, one pen, one child, and one teacher
can change the world.“

Malala Yousafzai

SAŽETAK

Proces odrastanja oduvijek je bilo i još uvijek je tema mnogih istraživanja. Ono što u zadnje vrijeme sve više dolazi do izražaja i u središte pozornosti upravo je to kako se s odrastanjem i sa svime što ono donosi nose dječaci, a kako djevojčice te postoje li sličnosti ili razlike. Sanja Pilić jedna je od predstavnica suvremene hrvatske dječje književnosti čiji su tekstovi namijenjeni djeci prepoznatljivi po duhovitosti, a inspirirani svakodnevnicom modernog doba i tipičnim problemima suvremenog društva. U radu je istraženo kako autorica Sanja Pilić opisuje i vidi odrastanje dječaka i djevojčica, odnosno kako gleda na njihove međusobne sličnosti i razlika tijekom procesa odrastanja. Analizirana su tri romana autorice Sanje Pilić: *Fora je biti faca, zar ne?*, *Što mi se to događa?* i *Vidimo se na fejsu!*. Iz analize navedenih romana može se zaključiti kako i dječaci i djevojčice tijekom odrastanja prolaze kroz slične faze, te da ih muče isti problemi s kojima se susreću, no da se ne odnose prema svemu na isti način jer svaki je lik na svoj način poseban i jedinstven.

Ključne riječi: Sanja Pilić, *Fora je biti faca, zar ne?*, *Što mi se to događa?* i *Vidimo se na fejsu!*, dječaci i djevojčice, odrastanje, suvremena dječja književnost

SUMMARY

Growing up is and always has been a subject of many research. What has recently become the center of attention is how boys and girls are coping with this process and whether there are similarities or differences between them. Sanja Pilić is one of Croatian contemporary literature representatives whose work is intended for children and recognizable by its spirituality and inspired by everyday life and typical modern society problems. This graduate thesis researches how the author Sanja Pilic describes and sees the growing up process of a boys and a girls, as well as similarities and differences between those two during this process. Three novels have been analysed, and those are: *Fora je biti faca, zar ne?*, *Što mi se to događa?* and *Vidimo se na fejsu!*. The conclusion based on these novels is that both genders while growing up go through similar stages and struggles, but have different approach towards these obstacles because everyone is unique and special in its own way.

Keywords: novels *Fora je biti faca, zar ne?*, *Što mi se to događa?*, *Vidimo se na fejsu!* by Sanja Pilić, girls and boys, growing up, contemporary childhood literature

SADRŽAJ

SAŽETAK

1. UVOD.....	1
2. SUVREMENA DJEČJA KNJIŽEVNOST	2
3. DJEČJI ROMAN	4
3.1. ROMAN O DJETINJSTVU	5
4. KNJIŽEVNOST ZA MLADE.....	7
5. ŽIVOT I STVARALAŠTVO SANJE PILIĆ	9
5.1. KARAKTERISTIKE DJELA SANJE PILIĆ	11
6. ODRASTANJE MUŠKIH I ŽENSKIH LIKOVA U ROMANIMA SANJE PILIĆ	13
6.1. <i>FORA JE BITI FACA, ZAR NE?</i>	13
6.1.1. <i>Mišljenje o sebi</i>	14
6.1.2. <i>Odnosi unutar obitelji</i>	15
6.1.3. <i>Slobodno vrijeme i prijatelji</i>	16
6.1.4. <i>Simpatije, zaljubljenost i prve ljubavi</i>	18
6.1.5. <i>U školi</i>	20
6.1.6. <i>Tehnologija i mediji</i>	21
6.1.7. <i>Prikaz odrastanja u romanu</i>	21
6.2. <i>ŠTO MI SE TO DOGAĐA?</i>	23
6.2.1. <i>Mišljenje o sebi</i>	23
6.2.2. <i>Odnosi u obitelji</i>	25
6.2.3. <i>Slobodno vrijeme i prijatelji</i>	28
6.2.4. <i>Simpatije, zaljubljenost i prve ljubavi</i>	29
6.2.5. <i>Prikaz odrastanja u romanu</i>	30
6.3. <i>VIDIMO SE NA FEJSU!</i>	32
6.3.1. <i>Mišljenje o sebi</i>	32
6.3.2. <i>Odnosi u obitelji</i>	34
6.3.3. <i>Slobodno vrijeme i prijatelji</i>	35
6.3.4. <i>Simpatije, zaljubljenost i prve ljubavi</i>	37
6.3.5. <i>U školi</i>	38
6.3.6. <i>Tehnologija i mediji</i>	39
6.3.7. <i>Prikaz odrastanja u romanu</i>	41
7. ZAKLJUČAK	42
IZVORI.....	44
LITERATURA	44
IZVORI S INTERNETA	45

1. UVOD

Samo pitanje procesa odrastanja djece i izazova s kojima se oni susreću u tom razdoblju oduvijek je zanimalo ljude, kako psihologe i ostale znanstvenike, tako i književnike. Upravo zbog toga suvremeni dječji romani postaju sve popularniji. Djeca oduvijek traže odgovore na pitanja koja ih zanimaju na raznim mjestima. Na sreću, danas se sve više pišu knjige koje su zanimljiv i način prilagođen djeci i mladima opisuju situacije u kojima se mogu naći tijekom života. Takve knjige sve više privlače mlade čitatelje i potiču ih na daljnje čitanje i nekih drugih književnih djela.

Jedna od glavnih autorica takve vrste suvremene dječje književnosti u Hrvatskoj je Sanja Pilić čija će se djela analizirati u ovome radu. Izuzetno je bitno da su djela ovakve tematike i pisana na zanimljiv način sve više prisutna u hrvatskoj književnosti jer se na taj način djeca i mladi sve više zanimaju za čitanje. Čitanje se više ne svodi na dosadnih stotinjak stranica, već postaje užitek jer se čitatelji mogu uživjeti u likove iz djela koje čitaju jer su često situacije u kojima se oni nalaze situacije iz stvarnog života. Neka djela koja se bave ovom tematikom prisutna su i na popisu školske lektire, zbog čega ona djeci postaje zanimljivija i sve bliža.

Cilj je diplomskog rada proučiti kako su prikazani muški i ženski likovi tijekom njihovog odrastanja u određenim romanima Sanje Pilić, koje su sličnosti i razlike u odrastanju dječaka i djevojčica i postoje li određeni stereotipi. Potrebno je uočiti na koji način autorica u romanima prikazuje dječake i djevojčice kada se susretnu s određenim problemima, kako se razlikuje njihova briga za izgled, kako se ponašaju za vrijeme druženja s prijateljima, stav prema ljubavnim odnosima, kakvi su utjecaji obitelji na njihovo ponašanje i njihove stavove, ali i koji su utjecaji popularne kulture u odrastanju dječaka i djevojčica.

Pri izradi diplomskog rada korištena je kvalitativna metoda istraživanja, što podrazumijeva proučavanje izvora, odnosno čitanje odabranih romana uz bilježenje uočenog te proučavanje stručne literature i rad na dokumentaciji. Izvori koji su proučavani u ovom radu su djela Sanje Pilić: *Fora je biti faca, zar ne?*, *Što mi se to događa?* i *Vidimo se na fejsu!*. Literatura koja je korištena u ovom radu svojim sadržajem odgovara odabranoj temi, a tu bih istaknula: *Povijest hrvatske dječje književnosti do 1955.* Milana Crnkovića i Dubravke Težak, *Hrvatski dječji roman* i *Pregled hrvatske dječje književnosti* Stjepana Hranjeca, *Kraći ljudi* Dubravke Zime te ostala relevantna literatura i internetski izvori.

2. SUVREMENA DJEČJA KNJIŽEVNOST

Postoji više razloga zbog čega je potrebno odvajati književnost za djecu i nedječju književnosti, kao što postoji i više definicija dječje književnosti. Autori Crnković i Težak (2002) ističu njezinu namjenu: *Dječja književnost je književnost namijenjena djeci*. (Crnković i Težak, 2002:7) Prema Hranjecu (2006) dva su osnovna kriterija za pripadnost vrste dječjoj književnosti – dob (čitatelja) i struktura (vrste) te navodi kako se ona javlja u puno oblika, od slikovnice do tinejdžerskog romana jer je to književnost koja se prvenstveno stvara s obzirom na čitatelja. *Dječja će književnost ispuniti svoju funkciju ako pisac u njoj postigne stvaralački uspješan spoj izraza i sadržaja, estetskog i etičkog*. (Hranjec, 2006:19) Crnković i Težak (2002) smatraju da se glavne vrste dječje književnosti mogu se svrstati u dvije skupine. U prvu tako ubrajaju one vrste koje pripadaju pravoj dječjoj književnosti, a to su slikovnica, dječja poezija, priča i dječji roman, dok drugu skupinu čine basne, roman o životinjama, pustolovni roman, povijesni roman, znanstvena fantastika, putopisi i biografska djela koje smatraju graničnima.

Hrvatska se dječja književnost razvijala nešto sporije od svjetske dječje književnosti, a do hvatanja ravnopravnoga koraka sa svjetskom dječjom književnošću dolazi polovicom dvadesetoga stoljeća. Kao značajnu prijelomnicu i početak moderne i suvremene hrvatske dječje književnosti Hranjec (2006) uzima 1956. godinu kada Grigor Vitez objavljuje pjesničku zbirku *Prepelica*, a Ivan Kušan roman *Uzbuna na Zelenom Vrh*u i upravo ta dva hrvatska dječja pisca Hranjec smatra začetnicima i najavljiivačima suvremenoga pristupa, ali i funkcije dječje književnosti.

Hranjec (2006) u pripadnike suvremene dječje književnosti ubraja pisce rođene u godinama poslije Drugoga svjetskog rata do okvirno osamostaljivanja Hrvatske čija su djela nastala od sedamdesetih godina 20. stoljeća pa sve do danas, a glavno im je obilježje tematsko-motivska raznovrsnost. *Suvremena dječja (hrvatska) književnost nije suvremena samo zato što se događa u naše doba nego i zato što je stilski osuvremenjena, to jest – igriva*. (Hranjec, 2006:19) Nakon 1956. godine sve se više javljaju autori čija se djela u potpunosti uklapaju u svjetske tokove suvremene dječje književnosti gdje se sve češće javljaju fabulativna obilježja koja traže zahtjevnijeg čitatelja, a suvremena književnost postaje ozbiljnija zbog nastojanja pisaca da što realnije izraze dječju stvarnost. Hranjec (2008) navodi

kako je obilježje suvremene dječje književnosti okretanje korisniku, odnosno malome čitatelju koji određuje njezinu poetiku. *Općenito se za suvremenu dječju književnost može ustvrditi da se piše mnogo i – dobro (...) s obiljem novih stilskih zamisli, koje su dijelom preseljene iz odrasle književnosti, ali su u većini slučajeva motivirane nakanom da se književni tekst svidi malom čitatelju.* (Hranjec, 2006:216)

3. DJEČJI ROMAN

Termin dječji roman u hrvatskoj znanosti o (dječjoj) književnosti nije jednoznačan, a njegov opseg i doseg nisu do kraja određeni i definirani. (Zima, 2011:11) Hranjec (1998) navodi kako je hrvatski dječji roman dugo bio prešućivan kao književna činjenica i da je vrstovno afirmiran tek početkom dvadesetog stoljeća. On je slojevita pripovjedna vrsta dječje književnosti prilagođena svojim čitateljima po uzrastu, psihičkom ustroju te čitalačkim sposobnostima. *Dječji roman je razvedena, složena i slojevita izmišljena ili stvarnosna priča o (dječjem) životu, s akterima koji pretežito pripadaju određenoj uzrasnoj dobi, ali i priča koja posjeduje svoju dinamiku i zasniva se ponajvećma na specifičnom dječjem motrištu svijeta u kojem se uzbudljivom radnjom djela oblikuju likovi, psihologijski i etički profilirani.* (Skok 1991 prema Hranjec, 2006:28) Zima (2011) dječji roman smatra dobrim polazištem za razmatranje promjena u predočavanju djeteta u hrvatskoj dječjoj književnosti i u svojoj studiji *Kraći ljudi* prati povijest djeteta i djetinjstva u hrvatskom dječjem romanu.

U dječjem romanu glavni su likovi djeca koja su nositelji zbivanja i razvijaju radnju. Najčešće se pojavljuju likovi iz realne zbilje koji se opisuju u raznim doživljajima, sa svim svojim strepnjama i nadama. Glavni se lik često prikazuje kao najpametniji i najспособniji član određene družbe, gdje preuzima ulogu vođe pri ispunjenju zadatka koji se u romanu treba obaviti. Hranjec (1998) zaključuje da se u dječjoj književnosti u pravilu javlja kolektivni lik za razliku od književnosti za odrasle, kao i da hrvatski dječji pisci slijede trend svjetskih pisaca kao što su Twain, Kastner i dr.

Osnovni slijed zbivanja koji određuje prostor i vrijeme, odnosno pregledno nizanje radnje o kojoj se u djelu pripovijeda je fabula, a u dječjem je romanu najčešće stvarnosno utemeljena. *Fabula u dječjoj prozi ne mjeri se uklapanjem u poetičke kanone nedječje književnosti, nego ima svoje načine gradnje, a diktira ih upravo onaj kome je priča namijenjena.* (Hranjec, 2006:11) Neke od bitnijih odlika dječjih romana kako u Hrvatskoj, tako i u svijetu svakako su pustolovnost i akcija, a Hranjec (1998) ističe kako je uz dječji roman posebno vezan fenomen igre i jednostavnost dječjeg romana na svim razinama od strukture, gradnje likova i izričaja. *Dječji roman nastoji što sveobuhvatnije interpretirati dječji svijet.* (Hranjec, 2006:28)

Dob dječjih likova najvećim dijelom određuje i tematiku romana kao i stil pisanja. O podjeli dječjih romana i danas se vode mnoge rasprave te postoji mnogo podjela i različitih

mišljenja, iako ni za jedno ne možemo tvrditi da je u potpunosti točno. Hranjec smatra kako bilo koja podjela dječjih romana *nema nakanu postati vrijednosnim sustavom, nego želi biti pregledan korisnicima – studentima dječje književnosti i učiteljima u prvom redu, te omogućava lakše snalaženje i lakši pristup toj vrsti hrvatske dječje umjetnosti riječi*. (Hranjec, 1998:13) Prema tome, najčešće spominjane vrste dječjih romana su: roman o djetinjstvu, roman o životinjama, pustolovni ili avanturistički roman, znanstvenofantastični roman, povijesni roman, autobiografski roman, dječji roman u trapericama, ljubavni roman, ludistički roman. Kao neke od najznačajnijih stranih pisaca dječjih romana možemo navesti M. Twaina E. Kastnera, dok u hrvatske pisce ubrajamo M. Lovraka, H. Hitreca, M. Gavrana, P. Pavličića, A. Gardaša, I. Kušana, S. Polak, S. Pilić i mnoge druge. Ono što svakom pravom dječjem piscu, prema Hranjecu (2006), treba biti zajedničko je to da se osim poznavanja dječje psihe pisac mora moći poistovjetiti s malim čitateljem, odnosno mora i sam postati dijete.

3.1. Roman o djetinjstvu

Prema Crnković i Težak (2002) dječji je roman o djetinjstvu glavna vrsta dječjeg romana, romana o pothvatima djece u stvarnom svijetu koji se pojavljuje u drugoj polovici 19. stoljeća, a pravi procvat doživljava u 20. stoljeću. U hrvatskoj su glavni predstavnici ove vrste romana Ivana Brlić-Mažuranić, Jagoda Truhelka, Mato Lovrak, Ivan Kušan, Hrvoje Hitrec, Anto Gardaš, Hrvoje Kovačević, Sanja Polak, Sanja Pilić i mnogi drugi. Vrlo brzo postaje popularan i zauzima važno mjesto u školskoj lektiri.

Roman o djetinjstvu ima svoje odrednice. *U njemu su junaci djeca, dječaci i djevojčice i prikazuju se prizori iz dječjeg života u stvarnim uvjetima i okolnostima*. (Crnković i Težak, 2002:26) Glavni je lik najčešće jedno dijete, češće dječak nego djevojčica, ali glavni likovi mogu biti i dječji par. Ukoliko se u romanu pojavljuju dječje družine koje trebaju izvesti neki zadatak, ulogu organizatora i vođe najčešće ima dječak. Kao glavni razlog tome autori Crnković i Težak (2002) navode da su pisci, pogotovo u ranije vrijeme, mogli slobodnije pisati o raznim dječjim nepodopštinama ukoliko je dječak bio taj koji ih je izvodio. Iako na prvi pogled može izgledati tako u romanu o djetinjstvu dijete ne može prijeći vlastite granice. *Roman o djetinjstvu opisuje prizore iz realnog života i koliko god dječje avanture bile u njemu dobrodošle, one ne smiju prelaziti određene granice*. (Crnković i Težak, 2002:28)

Djeca u romanima najčešće imaju oko deset godina i pripadaju raznim društvenim slojevima. Dok su u začetcima dječjeg romana glavnu ulogu imala tzv. nesretna djeca, u 20.

stoljeću mjesto prepuštaju običnoj djeci. Djeca se počinju opisivati unutar stvarnih situacija iz života, bilo da se radi o obitelji, odnosima u školi i između prijatelja, za vrijeme igre i drugo. *Tip junaka nije više dijete nad kojim treba plakati, ni uzor dijete kojemu se treba diviti, nego spretno, slobodan, dosjetljiv, smion i dopadljiv član dječje skupine.* (Crnković i Težak, 2002:27)

4. KNJIŽEVNOST ZA MLADE

U novije vrijeme sve se više polemika vodi oko toga gdje je granica između dječje književnosti i književnost za mlade. Iako i ovdje postoje mnoge rasprave i oprečna mišljenja, Vrcić-Mataija (2011) pod dječjim romanima u užem smislu podrazumijeva tip romana u kojima se kao glavni likovi javljaju djeca osnovci, dok tip romana za mlade pretpostavlja književne junake srednjoškolce ili starije tinejdžere. Na činjenicu raznolikog određenja dječje književnosti proizišlog iz dječje dobi kao i na nestabilnost gornje granice djetinjstva upozorili su i autori Crnković i Težak (2002) koji smatraju da iako dječju književnost zaokuplja djetinjstvo, igra, prijateljstvo i sretni završetci, ponekad je vrlo teško odrediti granice između dječje književnosti i književnosti za mlade. Težak (2008) tvrdi da se granica između pojma dječje književnosti i književnosti za mlade odrasle teško može odrediti jer nije moguće točno utvrditi kada djeca postaju odrasla i što to uopće točno znači budući da se djeca iste dobi mogu itekako razlikovati po raznim drugim sposobnostima.

Tematika, ali i dob likova dvije su glavne stvari prema kojima možemo razlikovati dječju književnost od književnosti za mlade. Ulaskom u pubertet djecu počinju zanimati neke druge stvari pa se tako mijenjaju i njihove čitateljske navike. U književnosti za mlade likovi su najčešće tinejdžeri, a govori se problemima odrastanja, pubertetu, neprihvatanju u društvu, bolesti, zlostavljanju, nasilju, ovisnostima i smrti, čime se ruše mnogi tabui.

Autorice Hameršak i Zima (2015) spominju kako se književnost za mlade u Hrvatskoj može naći i pod nazivima adolescentska književnost za koju se one odlučuju, kao i pod nazivom književnost za mlade odrasle, dok se termin omladinska književnost danas uglavnom izbjegava zbog povijesnih i političkih razloga. Unatoč neslaganjima književnika o tome gdje književnosti za mlade pripada, kako ju nazvati i kada zapravo počinje, u Hrvatskoj se razdoblje tridesetih godina 20. stoljeća najčešće smatra začetkom književnosti za mlade i to pojavom romana Jože Horvata *Sedmi be*.

Zima (2011) napominje kako su adolescentski roman i adolescentska književnost još uvijek dosta problematični pojmovi u Hrvatskoj književnosti jer u potpunosti ne pripadaju ni dječjoj, ali ni nedječjoj književnosti, odnosno nijedna ga ne smatra u potpunosti svojim i ne proučava. No ipak, Hameršak i Zima (2015) slažu se da je baš poput dječje književnosti i književnost za mlade kompleksna i heterogena pojava, koja je još uvijek velikim dijelom

integrirana u dječju književnost. *U kontekstu dječje i adolescentske književnosti i njezinoga proučavanja u Hrvatskoj, adolescentska se književnost za svoj povlašteni status proučavanja kao zasebnog, samostalnog književnog sustava ili pod-sustava unutar sustava dječje književnosti tek treba izboriti.* (Hameršak i Zima, 2015:342)

Romani Sanje Pilić koji će se analizirati u ovom radu zbog glavnih likova koji se nalaze u određenoj fazi puberteta imaju neka obilježja adolescentskih romana, ali ih ne možemo u potpunosti tamo svrstati jer i dalje ne progovaraju o nekim ozbiljnijim temama kao što su smrt, ovisnosti, maloljetnička delikvencija, spolnost, homoseksualnost, ozbiljne bolesti i drugo.

5. ŽIVOT I STVARALAŠTVO SANJE PILIĆ

Ne možemo reći da u hrvatskoj dječjoj književnosti postoji mnogo pisaca koji su popularni kod djece i mladih, no Sanja Pilić svakako je jedna od njih koja se nalazi visoko na listi. Rođena je 16. svibnja 1954. u Splitu. Pohađala je Školu primijenjene umjetnosti - fotografski odsjek. Majka je dvoje djece. Tijekom života radila je kao fotografkinja, koloristica, trik-snimateljica na crtanom filmu te je radila sa zlostavljanom djecom i surađivala s Autonomnom ženskom kućom u Zagrebu. Danas živi i radi u Zagrebu. Često nastupa u školama na dječjim literarnim druženjima i priredbama, a članica je i prosudbenih odbora za dječje stvaralaštvo.

Sanja Pilić kći je jedne od najčitanijih hrvatskih književnica za djecu Sunčane Škrinjarić, iako bi to na prvi pogled i po temama i po stilu pisanja književnih djela malo tko mogao zaključiti. Za razliku od svoje majke, ona piše drugačijim stilom, o nekim novim temama kojima pristupa na svoj jedinstven i nov način. *Sanja Pilić stvorila je u suvremenoj dječjoj hrvatskoj književnosti nov tip proze, igrive, ležerne, stvaralačke, nedisciplinirane.* (Hranjec, 2006:242) Ona je uvijek svoja, djeca je vole zato što je u svojim knjigama iskrena, a piše na prijateljski način koji je blizak djeci, iako sama često napominje kako je pisanje za djecu stariju od jedanaest godina iznimno zahtjevno. Djela su joj pisana na zanimljiv, ponekad čak i smiješan način zbog čega su lako čitljiva, a prisnost koju kroz njih ostvaruje sa svojim čitateljima ne mogu postići mnogi drugi književnici.¹

Prvi se puta u javnosti pojavila 1986. godine sa zbirkom *Ah ludnica*, za čiju je naslovnu priču 1981. godine dobila drugu nagradu Večernjeg lista za kratku priču². Ipak, njezina prava popularnost počinje početkom devedesetih godina prošlog stoljeća kada 1990. objavljuje zbirku priča kako sama kaže za odrasle, romantične i tužne koja se zove *Tjeskoba šutnje* i knjigu *O mamama sve najbolje*. Uslijedili su brojni drugi romani, knjige, zbirke, slikovnice koje su omiljene među djecom i mladima, ali i odraslima te je brzo postala omiljena spisateljica za djecu i mlade. Na popisu lektire za osnovnu školu trenutno se nalazi čak šest njezinih djela: *Hoću i ja*, *E, baš mi nije žao*, *Nemam vremena*, za 3. razred, *Mrvice iz dnevnog boravka* za 5. razred te *Sasvim sam popubertetio* i *O mamama sve najbolje* za 8. razred.³ Danas je jedna od naših najpoznatijih, najnagrađivanijih i svakako najomiljenijih spisateljica za djecu, no svakako

---

¹ <http://www.zenskaposla.hr/sanja-pilic-uvijek-svoja/75/>

² <http://www.vecernji.hr/biografije/sanja-pilic-417>

³ <http://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-mlade/lektira/popis-lektire-za-osnovne-skole/1680>

treba napomenuti kako njezina djela rado čitaju i odrasli. Kako sama voli reći, većina je njezinih djela pisana za djecu svih dobi, od sedam do sedamdeset i sedam godina.

Mnoga su joj djela toliko popularna da dožive do deset izdanja, neka su prodana u više od 12 tisuća primjeraka, a neka su od njih zbog velike popularnosti prevedena i na engleski, talijanski, njemački, nizozemski, mađarski i slovenski jezik. Dobitnica je brojnih nagrada i priznanja za svoja djela, među kojima se posebno ističu nagrade Grigor Vitez 1990. i 2006. godine, nagrade Ivana Brlić Mažuranić 1995. i 2001. godine, nagrada Mato Lovrak za najbolji dječji roman objavljen u 2007. godini te nagrada Kiklop za roman *Hoću biti posebnaaaaa!* 2010. godine. Roman *Jesam li se zaljubila?* nositelj je Časne liste IBBY - ja za 2008. godinu. Odlikovana je 2011. Redom Danice hrvatske s likom Antuna Radića za osobite zasluge u prosvjeti i kulturi. Po romanima *Mrvice iz dnevnog boravka* i *Sasvim sam popubertetio* napravljene su predstave u kazalištu Žar ptica u Zagrebu.⁴

Sanja Pilić u prosjeku svake godine objavi barem po jedno novo djelo. U istraživanju o književnim interesima učenika osnovnih škola koje je provela Živković-Zebec (2012) pokazalo se kako je upravo Sanja Pilić drugi najdraži hrvatski književnik. S time se slaže i Težak (2008) koja za romane Sanje Pilić kaže kako su sve popularniji među mladim čitateljima u Hrvatskoj jer u vedrom i šaljivom tonu progovaraju o odrastanju tinejdžera i njihovim problemima.

Ovo su neka njezina djela⁵: *Ah, ludnica*, priče (1986.); *O mamama sve najbolje*, roman za djecu (1990.); *Mrvice iz dnevnog boravka*, roman za djecu (1995.); *E, baš mi nije žao*, priče za djecu (1998.); *Zaljubljeni medo*, slikovnica (2000.); *Zafrkancije, zezancije, smijancije i ludancije*, priče za djecu (2001.); *Sasvim sam popubertetio*, roman za djecu (2002.); *Hoću i ja*, priče za djecu (2004.); *Jesam li se zaljubila?*, roman za djecu (2006.); *Što mi se to događa?*, roman za djecu, (2007.), *Zar baš moram u školu?*, priče za djecu (2008.), *Što cure govore? Što dečki govore?*, priče za djecu (2008.); *Fora je biti faca, zar ne?*, roman za djecu (2009.), *Mala torba, velika sloboda*, priče (2010.), *Hoću biti posebnaaaaa!*, roman za djecu (2010.); *Hej, želim ti nešto ispričati!*, priče za djecu (2011.); *Maša i nova učenica*, slikovnica (2011.); *Ideš mi na živce!*, roman za djecu (2012.); *Vidimo se na fejsu!*, roman za djecu (2012.); *Baš sam hepi!*, priče za djecu (2013.); *I što sad?*, roman za djecu (2015.); *Čudesni*

---

⁴ <http://www.sanjapilic.hr/index.html>

⁵ <http://www.sanjapilic.hr/novosti.html>

izvori, knjiga pjesama (2016.); *Nemoderni Perica*, slikovnica za djecu (2016.); *Pošalji mi poruku!*, roman za djecu (2016.) i mnoge druge.

5.1. Karakteristike djela Sanje Pilić

Svojim djelima autorica pripada suvremenoj hrvatskoj dječjoj književnosti, a prema Hranjecu (2006) njezina su djela primjer usmjerenog ludizma⁶. *U romanima Sanje Pilić nema čvrste priče, likovi nisu klasično oblikovani, a pripovjedač nije sveznajući već je više riječ o ispovjednoj dječjoj prozi, odnosno pisana je iz perspektive djeteta.* (Hranjec, 1998: 297)

Iako je svaki roman poseban i ima svoju priču, lako se može zamijetiti čime se u svojim djelima Pilić najčešće bavi i o čemu najviše piše. Tako se recimo može uočiti da je glavni lik najčešće lik adolescenta (dječak ili djevojčica) koji prolazi kroz pubertet, piše o odnosima u obitelji koji su često narušeni, o prijateljstvima i prvim ljubavima, a djela su joj najčešće namijenjena malo starijoj djeci. Tatarin (2004) ističe kako Pilić dobro poznaje dječju psihologiju, a upravo to omogućuje autorici uspješno prebacivanje u djetetov kut promatranja koji je *u svakom slučaju različitiji, razigraniji i veseliji nego kad se motri odraslim okom.* Hranjec (2008) romane Sanje Pilić uz romane nekih drugih autora ubraja u one romane koji su posve uronjeni u stvarnost, odnosno u urbanu svakodnevicu. Kako glavni likovi u većini romana uglavnom prolaze kroz određenu fazu puberteta često ih muče ljubavni, obiteljski ili školski problemi zbog čega su nesigurni, no u isto vrijeme autorica ih opisuje kao znatiželjne, tvrdoglave i samostalne. Zima (2002) napominje kako Sanja Pilić uz još neke autorice u suvremenoj hrvatskoj dječjoj književnosti u svojim djelima uglavnom ne pokazuje da je svjesna društvenih stereotipa o spolno poželjnom ponašanju, ali ih ipak ponekad prenose u svojim djelima. Gotovo u svakom romanu spominje se obitelj čiji se članovi vole i poštuju bez obzira na trenutnu situaciju u kojoj se nalaze, odnosno na probleme s kojima se suočavaju. Time se naglašava važnost obitelji u životu svakog djeteta, ali i bilo kojeg drugog čovjeka, pogotovo u ovom modernom društvu u kojem živimo.

Prema Težak (2008) Pilić je vješta u stvaranju novih riječi za koje ne moramo tražiti tumačenje jer se tvorbom odlično uklapaju u strukturu hrvatskog jezika zbog čega nam zvuče

---

⁶ ludizam - (engl. ludism, franc. ludisme, prema lat. ludere: igrati se i ludus: igra), razigranost (na sceni), knjiž. stilska i semantička zaigranost, poigravanje; domišljatost, sklonost improvizaciji, ekstemporaciji

jasno i poznato. *Svi njezini tekstovi namijenjeni djeci prepoznatljivi su po jezičnoj igri, otkvačenosti, dakle duhovito izokrenutom pogledu na svijet.* (Hranjec, 2006:240) Životni problemi s kojima se likovi susreću u njezinim se djelima prikazuju s vedrije strane kroz duhovite razgovore i maštovite opise situacija. Koristeći humorističan stil koji je blizak djeci i mladima, ali i jednostavne rečenice Pilić svojim čitateljima želi prenijeti pozitivne poruke, educirati ih te ujedno i nasmijati i zabaviti. *U njezinim romanima nema mjesta tabuu i kršenju zakona, kritizirat će se površnost življenja i materijalizam, a veličat će se ljubav, jednakost i poštovanje ljudskih prava.* (Skokić, 2016:4) Težak (2008) zaključuje kako je Sanja Pilić *literarno eksperimentirajući u traženju nove strukture romana, novih jezično–stilskih izraza i novih tema unijela u literaturu za mlade odrasle svjež dah.*

6. ODRASTANJE MUŠKIH I ŽENSKIH LIKOVA U ROMANIMA SANJE PILIĆ

U ovome će se poglavlju rada detaljnije analizirati odabrani romani Sanje Pilić *Fora je biti faca, zar ne?*, *Što mi se to događa?*, *Vidimo se na fejsu!*. Proučavajući način na koji autorica opisuje glavne likove dječaka i djevojčica u svojim romanima doći će se do zaključka pa čemu se oni razlikuju, a koje su njihove sličnosti tijekom procesa odrastanja te postoje li određeni stereotipi. Detaljno će se analizirati glavni lik svakog romana kako bi se dobio što bolji uvid u to na koji su način prikazani dječaci, a na koji djevojčice, a ukratko će se i opisati fabula romana i njegov značaj u suvremenoj hrvatskoj dječjoj književnosti.

6.1. *Fora je biti faca, zar ne?*

Ovaj je roman objavljen 2009. godine, a u njemu pratimo priču o četrnaestogodišnjem dječaku Borni koji prolazi kroz jednu fazu svog života gdje ničime nije zadovoljan i sve mu u životu smeta. On je dijete razvedenih roditelja, a živi u Zagrebu s majkom i dvjema starijim sestrama koje mu često idu na živce. Nije zadovoljan svojim trenutnim životom i smatra kako treba promijeniti svoje ponašanje, izgled i postati faca. U tome se dosta ugleda u svog najboljeg prijatelja Miha, dok cure najčešće ignorira jer misli da su glupe i idu mu na živce. Kada u posjet mami dođe prijateljica iz Amerike i sa sobom dovede svoju kćer Vanesu, Borna će se s njome sprijateljiti. Kako bi postao faca, od oca će zatražiti novce i razbiti svoju kasicu za štednju kako bi mogao kupiti novu odjeću i postati popularan. Tako će na neki način započeti promjena njegovog izgleda ali i ponašanja koju pratimo u romanu. Iako će kroz veći dio romana smatrati kako je Sonja glupa i nezanimljiva, kao većina cura, s vremenom će promijeniti svoje mišljenje o njoj i njih će dvoje prohodati, dok će se Vanesa vratiti u Ameriku. Borna na kraju romana zaključuje kako je sve baš onako kako treba i da je napokon zadovoljan svojim životom. *Život ide dalje. I ja idem dalje. Nisam više u komi. Možda sam postao faca? A možda sam to oduvijek i bio?* (Pilić, 2009:123)

6.1.1. Mišljenje o sebi

Borna je lik nesigurnog, neshvaćenog i pomalo povodljivog adolescenta koji ima pomalo iskrivljenu vlastitu predodžbu o sebi i to je njegov najveći problem. *Dobar odgoj me uništio. Negledanje televizije isto.* (Pilić, 2009:32) Iako Borna sebe smatra pametnim jer je kako sam kaže rođen u obitelji intelektualaca, često se javlja njegova želja da bude gluplji jer misli kako će mu tada život biti lakši. Jako mu je bitno do mišljenja drugih ljudi o njemu. Tako i sam jednom kaže kako pozdravlja starije i razgovara sa svojom susjedom kako bi ona mislila da je simpatičan kad već nije lijep.

U romanu Borna ne prikazuje oblike devijantnog ponašanja i svi su njegovi postupci odnosno njegov bunt prema nečemu umjereni i bezazleni. Prvenstveno se to može primijetiti kada on razbija svoju kasicu kako bi novce koji su u njoj iskoristio za kupovinu nove garderobe i postao veća faca, ali i kada od oca traži dodatni džeparac bez da za to znaju njegova majka i sestre. On većinu svojih pozitivnih karakteristika vidi u negativnom svjetlu samo zato što one nisu zanimljive većini njegovih prijatelja. Upravo će zbog toga u više navrata izraziti želju da bude glup, iako je iznimno bistar i inteligentan. *Neću više čitati ozbiljne knjige i pokušat ću biti gluplji nego što jesam.* (Pilić, 2009:31) Budući da je pristojan, dobro odgojen dječak, on smatra da je upravo to problem zbog čega se ne sviđa djevojčicama i nije zanimljiv ostaloj djeci. *Uopće nisam siguran isplati li se biti pristojan i još pravi sin. Nemam pankersku frizuru, razgovaram koristeći peterosložne riječi, brišem noge pri ulasku u stan, ali moje ponašanje cijene samo građani rođeni još za Austro-Ugarske.* (Pilić, 2009:10)

Kako bi postao faca i svidio se većini svojih prijatelja, smatra da treba promjenu vlastitog identiteta. Odlučuje promijeniti svoje ponašanje tako da bude manje pristojan, drugačije se odijevati i hodati, promijeniti frizuru, baviti se sportom, a ne svojim hobijima koje naziva štreberskim jer uključuju čitanje knjiga i slušanje klasične glazbe. *Moram se pretvoriti u zavodnika. Dosta je bilo zezanja. Promijenit ću stil odijevanja. Sve mora biti modernije. Kad već svi lažu, muljaju i pretvaraju se i ja ću pokušati nešto slično.* (Pilić, 2009: 26) On nije nezadovoljan svojim fizičkim izgledom, izgled mu ne predstavlja veći problem, iako spominje kako je mršav i bez mišića. Ono što ga trenutno muči je to kako promijeniti svoj imidž. Smatra kako će novom, markiranom i skupljom odjećom postati popularniji i veća faca te da će ga cure tada više primjećivati, a to mu je u ovoj fazi života izrazito važno. *Za početak ću se dočepati novaca kako bih malo ojačao samopouzdanje. I očito moram promijeniti stil odijevanja.* (Pilić, 2009: 25) Upravo će zbog toga u jednom trenutku bez

majčinog znanja od oca zatražiti dodatni novac te će razbiti kasicu prasicu i uzeti novce koje je majka štedjela za novi ormarić za cipele i vješalicu, a te će novce potrošiti na obnovu svoje garderobe. Kada ga sestre pitaju odakle mu ta odjeća slagat će im da mu je to dao prijatelj Miha jer je njemu premala ili nije njegov stil.

Kako će se s vremenom mnogo toga promijeniti u Borninom životu, promijenit će se i on sam, ne samo njegov izgled i stil, nego i njegovo ponašanje te stav prema životu i situaciji u kojoj se trenutno nalazi. *Više pričam o nogometu, igricama i sudačkim nepravdama, a manje prigovaram kad me netko davi groznom glazbom i televizijskim emisijama o manekenkama, dijetama i slavnim osobama. Zapravo, kompleksi su mi se smanjili.* (Pilić, 2009:121)

6.1.2. Odnosi unutar obitelji

Borna živi u stanu s majkom i dvije sestre koje često smatra dosadnima i napornima. Iako ih je otac napustio, Borna smatra kako je on pravi moderan muškarac, dok s druge strane svoju majku i sestre naziva dosadnima i bezveznima. *Dvije dosadne sestre ženskog spola gnjave me zajedno s mamom ženskog spola. Tata je zbrisao kao svaki pravi moderni muškarac, nekoć davno.* (Pilić, 2009:7) Malo je vjerojatno da bi dječak od 14 godina mogao sam stvoriti ovakvo mišljenje o situaciji u kojoj se on nalazi i odrasta. Ovaj način Borninog razmišljanja vjerojatno je rezultat zajednice u kojoj on živi, ali i sveukupnim stavovima i mišljenjima društva u cjelini. Pa tako i sljedeću Borninu izjavu možemo gledati na način kako je ona zapravo jako humoristična, no na neki način i pomalo zabrinjavajuća ako je to njegovo stvarno mišljenje. *Susret s tri žene nakon šestosatnog obrazovanja je poput horora s vampirima, glistama i izvanzemalcima.* (Pilić, 2009:25)

U romanu nisu u detalje opisani razlozi zbog kojih je otac napustio obitelj, ali vjerojatno djeca, pogotovo Borna, nisu upoznati s pravim razlozima. To u jednu ruku može biti dobra odluka ako želimo zaštititi djecu, pogotovo ako su mala i ne bi mogla tako nešto ni razumjeti, no s druge strane može biti dvosjekli mač. Ako djeca nikada nisu upoznata s pravim razlozima zašto se nešto dogodilo ili se događa, oni mogu stvoriti pogrešna mišljenja i stavove koje će kasnije biti teško promijeniti. Ovdje nalazimo savršen primjer jer Borna smatra kako je njegov otac pravi moderan muškarac. Na prvi pogled ne možemo primijetiti da

odsustvo oca uvelike utječe na Bornu, ali svakako se dijelom očituje u nekim njegovim nezadovoljstvima i nesigurnostima. Uloga oca važna je u životu svakog djeteta, pogotovo kada je dijete dječak koji bi neke stvari i situacije u kojima se nađe u životu prije rješavao sa svojim ocem. Zbog toga i ne čudi što Borna želi provoditi više vremena sa svojim ocem i teži boljem odnosu s njim, ali je s druge strane svjestan situacije u kojoj je njegov otac i zna da je teško očekivati puno bolji odnos u bližoj budućnosti.

Iako je još uvijek u osnovnoj školi, Borna je itekako svjestan financijske situacije unutar svoje obitelji, čime je naglašena njegova zrelost. Zna da otac šalje malu alimentaciju i da se muče s novcem, kao i da mamu grize savjest što joj djeca moraju zarađivati za život, ali pokušava se ne zabrinjavati previše oko toga, iako ponekad smatra da je to razlog što nema uspjeha kod cura. *Primijetio sam da kad god se spomene novac, ljudima prijeđe sjena preko lica. Uvijek.* (Pilić, 2009:43)

S druge strane Mihina obitelj potpuno je drugačija. On živi s majkom i ocem u naizgled idiličnoj situaciji, odnosno obitelji koji imaju dosta novca. No, kao što poznata izreka kaže da je svaka obitelj nesretna na svoj način tako je situacija i s ovom. Naime, Mihin otac ima ljubavnicu čega je Miha itekako svjestan, kao i njegova majka, ali to ignoriraju kako se ne bi narušila idilična obiteljska situacija i to će jedno vrijeme koliko toliko dobro funkcionirati. Miha kaže kako njegov tata kupuje mami što god želi i udovoljava joj tako da bi on onda mogao živjeti život kako želi. Borna je ponekad ljubomoran na odnos koji Miha ima sa svojim ocem jer ga vodi svugdje, na pecanje, na skijanje, upoznaje sa svojim prijateljima, kupio mu je stan na njegovo ime i mnoge druge stvari. Na kraju odnos između Mihe i njegovog oca bit će narušen zbog ljubavnice te će Borna shvatiti da ne treba biti zavidan jer ništa nije savršeno kako se na prvi pogled čini. *Shvatio sam da ništa nije vječno: raspadaju se države, bendovi, prijateljstva... I zato mu više baš i nisam zavidan! Svatko nosi svoj križ, rekla bi moja baka...* (Pilić, 2009:111)

6.1.3. Slobodno vrijeme i prijatelji

Borna svoje slobodno vrijeme provodi družeći se s djecom iz razreda. Najčešće šeću Zagrebom, idu u kino, u kafiće na piće, *skejtaju* ili samo odmaraju na klupama i promatraju ljude oko sebe. Koliko mu je bitan status u društvu i popularnost, vidljivo je kada je većina

njegovih prijatelja iz razreda, uključujući Mihu i Sonju pozvana na Mirelin rođendan dok on nije, što će ga jako povrijediti, ali to neće htjeti pokazati. Jednom prilikom Sonja mu je rekla da je razlog tome što je pravi štreber koji nema prijatelja zbog čega se posvađao s njom, a Mirelu je odlučio potpuno ignorirati kad postane popularan. *Vratit ću joj milo za drago. Jednom kad postanem faca, ignorirat ću je!* (Pilić, 2009:37)

Najviše svoga slobodnog vremena Borna provodi družeći se sa svojim prijateljem Mihom. On je po Borninom mišljenju pravi primjer dječaka koji je faca i uvijek je tu za njega. *Sva sreća da imam Miha koji me uvijek spušta na zemlju kada otplovim mislim i kad previše pametujem.* (Pilić, 2009:22) Kako Borna sam opisuje Miha, on je debeo i sretan, vozi motor, jede hamburgere, žvače dok govori i uživa u životu poput pravog arapskog princa. Tata mu je bogat, zbog čega često putuju po svijetu, a ima i razne veze svugdje. Nije mu stalo do tuđih mišljenja i živi onako kako on želi, može se reći bez briga i pameti. Iako ga cure uopće ne zanimaju, sve skaču oko njega kao da su lude. Miha nema problema da kaže ono što misli. Tako je jednom prilikom Borna rekao kako je kilav i predložio mu da se upiše s njim na plivanje ili čak boks. Zna da njegov tata ima ljubavnicu i ne zamara se time previše sve do trenutka kada njegova mama doživi srčani udar pa Miha odlučuje otići do ljubavnice i prekinuti njezinu vezu s njegovim ocem. *Odglumit ću najgoreg i najproblematičnijeg sina na svijetu pa da vidim hoće li baba ostati...* (Pilić, 2009:71) Ovdje lako možemo uočiti da je Mihi ipak stalo do njegove obitelji i da ne želi da mu majka pati zbog tatine ljubavnice. Iako se često pravi da ga nije briga ni za što to je većinom dio njegove maske kojom ne želi pokazati koliko mu je zapravo stalo. *Miha se naslonio na ogradu. Izgledao je zabrinuto i nesretno iako je osmijehom to pokušao sakriti.* (Pilić, 2009:70)

Vanessa je djevojčica s kojom se Borna družio kad je imao 7 godina dok se Vanessa nije odselila u Ameriku. Sada kada se vratila ponovo su se počeli družiti. Borna smatra kako je ona prava cura iz magazina za djevojke, zgodna i slatka s plavom kosom i očima kojih je sve manje na ovom prostoru i jako mu se svidjela. Smatrao je kako je ona prava cura za njega, ali je znao da je Amerika ipak Amerika tako da nije ništa ozbiljnije ni pokušavao. Iako mu je bila privlačna i više puta je napominjao kako je želi poljubiti na neki ga je način upravo ona potaknula na promjenu. *Vanessa, najradije bih te poljubio – izvalio sam – tako si slatka.* (Pilić, 2009:64) Zajedno su išli na modnu reviju gdje su se dogovorili da će Borna biti njen dečko iz Hrvatske jer svaka cura po Vanesinom mišljenju mora imati dečka. *Uvijek imam dečka. Cure koje nemaju dečke imaju problem...* (Pilić, 2009:50) U Vanesinom se društvu Borna osjećao dosta ugodno, odraslo i o svemu je s njom mogao razgovarati zbog čega je bio

jako žalostan kada se vratila u Ameriku. Kao razlog zašto je s njom mogao o svemu razgovarati Borna navodi to što je znao da će se kad tad vratiti u Ameriku pa je znao da se ono što su njih dvoje pričali neće širiti dalje. Ostali su u kontaktu preko Facebooka o kojem Borna nešto više tek mora naučiti.

Sonja je djevojčica koja ide s Bornom i Mihom u razred. Dok Mihi odgovara njeno društvo Borna je na početku romana zgrožen njezinim izgledom jer je često u crnom, ali i ponašanjem i strašno mu ide na živce. *Prošle godine u prosincu sjedili smo zajedno u klupi i gotovo sam poludio.* (Pilić, 2009:14) Na podlaktici ima tetoviranu ružu, a ideja da stavi *piercing* na usnicu Borna je bila strašno glupa jer su još uvijek u osnovnoj školi. Kako će se kroz roman mijenjati i neki Bornini stavovi i mišljenja tako će se i njegovo mišljenje o Sonji promijeniti. Provođit će sve više vremena s njom i shvatiti kako je i ona zapravo posebna i zanimljiva te će na kraju upravo ona postati njegova prva cura.

Monika je djevojčica koja je na neki način poput Borne, čudna i posebna, zbog čega se s njom i sprijatelji. Ona pije vodu iz bočice, ima mobitel bez fotoaparata, posjećuje muzeje i izložbe. Zbog toga se Borna u njezinom se društvu nije osjećao čudno. Bavi se crtanjem jer želi postati slikarica, posjećuje Botanički vrt, živi zdravo i ima čudesan osmijeh kao da je s nekog drugog planeta. Iako će se Borna s njom moći u mnogočemu poistovjetiti ni ona neće biti ona koja će osvojiti njegovo srce.

Floki je pas mješanac koji najčešće pada na teret i brigu upravo Borna koji ga treba hraniti, šetati i maziti, ali to mu ne pada teško jer ga smatra svojim najboljim prijateljem. Tako su svakodnevne šetnje s Flokijem jedan od načina na koji Borna provodi dio svog slobodnog vremena i uživa.

6.1.4. Simpatije, zaljubljenost i prve ljubavi

Na početku romana Borna iznosi svoje mišljenje kako već sada zna da će se sigurno zaljubiti u pametnjakovićku koja čita knjige i neugledno se odijeva. Muči ga to što nema uspjeha kod cura pa kao primjer navodi kako su prošlo ljeto svi imali sreće u lovu na komade osim njega. On se svidio jedino gazdaričinoj kćeri Julijani koja je voljela horoskope i ljubavne filmove i nije ga uopće zanimala, ali jedino ga je ona primjećivala pa se s njom nastavio dopisivati i nakon ljeta samo jer je želio da misli na njega i kako ga ne bi zaboravila. Kada mu

je poslala poruku da ima dečka to ga je uništilo jer je shvatio da i Julijana koju on nije želio ima dečka, dok je on sam. Zbog toga joj je slagao kako i on ima curu koja živi u Americi, nije mogao podnijeti poniženje.

Bornu cure zanimaju od petog razreda, ali nema sreće s njima. Nije mu jasno kako onda sve skaču oko Mihe kojeg uopće ni ne zanimaju i to ga najviše muči. U liku Borne mogu se uočiti rodni stereotipi jer on ima mišljenje o tome kako žena ili u njegovom slučaju djevojčica treba izgledati i kako se treba ponašati u životu. Po njemu normalna se cura nikako ne bi trebala okretati na zvižduke kao što je to učinila Sonja, ali opet nije siguran postoje li uopće normalne djevojke ili su njegovi kriteriji previsoki za ovo doba. Smatra kako ona treba biti lijepa, sređena, vrijedna, sve suprotno ne voli i nije mu po volji, što često napominje. *Mrzim neuređene, lijene, površne cure koje se „snalaze“ u životu.* (Pilić, 2009: 8) U romanu se Borna nalazi u fazi života gdje mu je jako važna pažnja suprotnog spola pri druženju i komunikaciji. On često napominje kako ga cure uopće ne šljive i da mora postati zavodnik kako bi one patile za njim. *Naučit ću razgovarati sa ženama, ma kud puklo da puklo. I neću im biti samo prijatelj. Bogme će one još patiti za mnom.* (Pilić, 2009:39) Ovdje možemo uočiti kako on zapravo želi postati faca i da cure obraćaju pozornost na njega i pate za njim kako bi on u svojim vlastitim očima dobio na vrijednosti. *Dobro, nisam bio nešto posebno zainteresiran za Moniku, ali želio sam imati žensko biće u blizini, pogotovo jer mi je to pomagalo da ne djelujem luzerski i bezvezno.* (Pilić, 2009:74) Još uvijek nije u fazi života gdje zapravo želi promijeniti sebe i svoje ponašanje kako bi na taj način razvijao bolje odnose sa suprotnim spolom, nego isključivo zbog povećanja svog ega i mišljenja o sebi. *Naravno da mi i dalje nije stalo do nje, ali shvatio sam da moram biti moderan i tražen. Odlučio sam se pomalo uvaljivati svakoj curi koju upoznam.* (Pilić, 2009:31)

Iako je Borna dobro odgojno dijete, pristojan i uvijek se lijepo izražava što je vidljivo iz komunikacije sa starijima i susjedima, u razgovoru s djevojčicama mu nije baš uvijek lako. Često se osjeća nemoćno i neshvaćeno, zbog čega ih u nedostatku lijepih riječi naziva kravom i glupačom ili nekim drugim pogrdnim imenima. Ovaj način komunikacije posebno je izražen u komunikaciji s djevojčicama ili općenito ljudima s kojima se zbog nekog razloga ne slaže. *Sonja me je ignorirala. Išla mi je na živce. Glupa, površna krava, mislio sam i smiješio se.* (Pilić, 2009: 12)

Kada se počne družiti s Vanesom koja se vratila iz Amerike počet će njegova preobrazba. Vanesa će mu se svidjeti, no smatrat će kako je ona izvan njegove lige te će se ionako vratiti u Ameriku pa će njih dvoje ostati samo prijatelji. Slična će se situacija dogoditi

i s Monikom koja je na neki način ženska verzija njega, posebna i zanimljiva jer će se ona zaljubiti u njegovog najboljeg prijatelja Miha.

Tako će Borna na kraju svoju prvu vezu, ali i pravi poljubac ostvariti upravo sa Sonjom koju je velik dio romana smatrao glupom i nezanimljivom. *Doduše, i ja sam se petljao sa Sonjom, ako se to tako može reći. S curom za koju sam do jučer mislio da je obična bezveznjača i da ima mozak veličine graška.* (Pilić, 2009:91) Zanimljivo je prikazan njihov izlazak u zoološki vrt gdje Borna cijelo vrijeme pokušava skupiti hrabrosti prvo da bi uopće zagrlio Sonju, a potom je i poljubio jer nije siguran sviđa li se on njoj kao i ona njemu. *Osjećao sam žmarce, a i sav sam se oznojio. I htio sam zagrliti Sonju, a bilo me je strah...* (Pilić, 2009:92) I sam je začuđen kako je ona najednom od cure koju nije mogao podnijeti postala osoba za koju je mislio da bi ga mogla potpuno razumjeti, s kojom je mogao razgovarati čak i o horoskopu i u čijem je društvu istinski uživao. *Ona dojučerašnja prostakuša odjednom me držala za ruku, a ja sam se rascvao kao poriluk na mjesecini.* (Pilić, 2009:95)

6.1.5. U školi

Na početku romana upravo su završili praznici i kreće škola što Borna nikako nije drago jer smatra kako se nešto posebno može dogoditi samo na praznicima, a budući da se ništa nije dogodilo na ovima mora čekati nove. *Uskrsni praznici su završili, škola je započela, a ništa se posebno nije dogodilo. Opet ću čekati nove praznike...* (Pilić, 2009:11) Moglo bi se reći da je Borna pametniji od ostale djece, iako to želi promijeniti jer smatra da ne može biti pametan i popularan. *Problem je bio što sam stalno nešto razmišljao, a bolje je biti glup. Glupaci bolje prolaze. To znači da razmišljanje škodi.* (Pilić, 2009:22) On se za razliku od nekih njegovih prijatelja ne bavi sportom već sluša klasičnu glazbu, voli i posjećuje muzeje i izložbe, čita knjige. Kako je njegovoj majci bitno da upiše dobru srednju školu i kasnije fakultet, već se sad i on brine koju će srednju školu upisati i kakva će mu biti budućnost pa zato čita Kafku, zna tko je Slava Raškaj, skuplja dobre ocjene i uči. Bornina je želja bila postati kuhar, ali kako mu je mama rekla da je to malo vjerojatno budući da ne zna ni jaje ispeći odustao je od toga. Iz svega navedenog lako se može uočiti kako je Borna pravi primjer

netipičnog tinejdžera. *Tako da ću se na kraju morati upisati u gimnaziju, a s vremenom ću otkriti svoju istinsku strast.* (Pilić, 2009:23)

6.1.6. Tehnologija i mediji

Iako u romanu nova tehnologija nije jako naglašena i prikazana kao presudna u dječjim životima i komunikaciji, svakako se i ona spominje. Tako se spominje Facebook kao stranica za komuniciranje putem koje će se Borna dopisivati s Vanesom kada se vrati u Ameriku, ali ne pridaje mu se veliki značaj. *Što je pak sad Face? – pitao sam se. Već su svi pričali o tom portalu, a ja sam glup i nemam pojma.* (Pilić, 2009:50) Budući da je roman objavljen 2009. godine kada je Facebook tek postajao popularan zapravo i ne čudi što nema veliku važnost u romanu i Borninom životu. Unatoč tome, da je roman objavljen i koju godinu kasnije vjerojatno bi važnost Facebooka u Borninom životu bila jednaka jer on nije tipičan primjer djeteta koje nešto koristi ili voli samo zato što je to trenutno popularno i moderno.

S druge strane pak možemo primijetiti kako je djeci u osnovnoj školi sasvim normalno i uobičajeno da imaju moderan mobitel s kamerom. Čak štoviše, podrazumijeva se da je to nešto što svi moraju imati. Tako Borna pri jednom susretu s Monikom u školi primjećuje da ona ima mobitel bez fotoaparata i ostaje začuđen. *Ima mobitel bez fotoaparata. Pitam se samo gdje ga je našla?* (Pilić, 2009:24) Najčešći oblik komunikacije putem tehnologija među likovima kada se dogovaraju za druženja još uvijek su sms poruke ili pozivi.

6.1.7. Prikaz odrastanja u romanu

Glavni lik ovog romana, četrnaestogodišnji Borna, primjer je netipičnog tinejdžera. Ne bavi se sportom kao njegovi prijatelji, ali zato rado sluša klasičnu glazbu, posjećuje muzeje, čita knjige i skuplja dobre ocjene. Nesiguran je u sebe, pomalo neshvaćen i s potpuno krivim mišljenjem o sebi. Želi pronaći *curu* i ne razumije kako to svima uspijeva samo njemu ne, a u isto vrijeme većinu djevojčica smatra dosadnima i glupima te ne zna kako s njima

komunicirati. Budući da smatra kako će ako postane faca cure patiti za njim, odlučuje biti manje pametan i pristojan, promijeniti frizuru i način odijevanja. Njegov najbolji prijatelj Miha predstavlja ono što bi Borna htio postati, djevojčice ga vole, ne brinu ga nebitne stvari, bogat je i prema Borninim riječima živi kao pravi princ. Dvije djevojčice koje se najčešće spominju u romanu su Vanesa i Sonja. Vanesa je tipična tinejdžerica, lijepo se oblači, voli biti u centru pažnje, dečki je vole, dok je Sonja potpuno drugačija, ima tetovažu, često je u crnom, želi staviti *piercing*. Njih dvije pravi su primjer različitosti među mladima i svaka će na svoj način pomoći Borni da pronađe samog sebe i da se napokon osjeća ugodno u vlastitoj koži. Ono što je likovima u ovom romanu bitno je to da budu prihvaćeni u društvu i to svim silama žele postići, nebitno radi li se o dječacima ili djevojčicama. I jedni i drugi počinju intenzivnije razvijati interes za suprotni spol, ali djevojčice su te koje će o tome više pričati i prije priznati prijateljima. Obitelj je ta koja ima veliki utjecaj na živote likova i oko koje se temelji veliki dio radnje. Igra u njihovim životima više ne zauzima gotovo nikakvu ulogu, njezino mjesto preuzimaju druženja u kafićima i po gradu te komuniciranje putem mobitela i novih tehnologija. Mladi u procesu traženja svog identiteta smatraju da moraju biti više poput drugih i stopiti se s masom, ali s vremenom shvate kako je svatko na svoj način poseban, kako i treba biti. Bez obzira kakav nam se netko može učiniti na prvi pogled, kada ga bolje upoznamo naše se mišljenje može itekako promijeniti. Tako i Borna na kraju romana shvaća kako djevojčice baš i nisu prava noćna mora i da biti faca nije tako sjajno ni posebno kao što je zamišljao te da je on možda cijelo vrijeme i bio faca, na svoj način, ali toga nije bio svjestan.

6.2. Što mi se to događa?

Za roman *Što mi se to događa?* autorica Sanja Pilić je 2007. osvojila nagradu Mato Lovrak. Glavna radnja u romanu vrti se oko djevojčice Maše, čiji su roditelji razvedeni, a ona živi s majkom u Zagrebu. U svoje slobodno vrijeme najčešće se druži s prijateljicom Stefani i prijateljem Tomislavom. Kako je škola završila i počinje ljeto, Maša odlazi kod oca na more u Rovinj. Tamo će se družiti s prijateljicom Jolandom, upoznat će tatinu novu curu Afroditu te će pronaći i dečka. Iako ljeto neće proći bezbrižno, bit će tu i nesporazuma s prijateljima i svađa s ocem, ipak će proći brzo. Zajedno s ljetom proći će i sve Mašine brige. Vratit će se u Zagreb gdje će je dočekati mama, baka i prijatelji, a nastaviti će i vezu započetu na moru s Markom. Maša će shvatiti kako je zapravo sretna sa svojom malom obitelji i kako je nitko ne voli više od nje te da je svaka obitelj posebna na svoj način jer upravo takva mora i biti. *I sve je bilo divno. Onako kako treba biti. S trncima, zvjezdicama, violinama i cvjetićima koji mi plešu oko glave.* (Pilić, 2008:134)

6.2.1. Mišljenje o sebi

Djevojčica Maša glavni je lik koji se na početku romana sprema za odlazak na more tati u Rovinj. Maša baš i nije sretna zbog toga jer još uvijek želi da joj roditelji opet budu zajedno, nezadovoljna je sa sobom i svojom obitelji koju naziva čudnom. *Zapravo, željela sam da mi se roditelji ponovo spoje, ali osjećala sam da je to nemoguće.* (Pilić, 2008:14) Žudi za normalnim životom kakav imaju njezini prijatelji i muka joj je od modernog odgoja. Otac joj jako nedostaje i teško joj je živjeti bez njega pogotovo u početku kad čak nije htjela ni priznati drugima što se dogodilo. *Što god drugi pričali, teško je živjeti bez tate i točka. Nedostaje. Ma koliko se pravila hrabra, nije mi bilo lako.* (Pilić, 2008:44) Misli kako baka i mama jedva čekaju da ode na praznike kako bi se mogle posvetiti svojim aktivnostima, jogi i gledanju filmova u Cinestaru.

Osim nezadovoljstva zbog rastave roditelja, Mašu muče problemi koji su uobičajeni u životu svake mlade osobe, a tu se misli na školu, prijatelje, ljubav i drugo. Trenutno je u razdoblju života gdje joj većina ljudi ide na živce jer smatra da je ljudska vrsta naporna, ali na

živce ide i sama sebi. *Očajna sam Stefi. Znaš. Sama sebi idem na živce. Ništa me ne zanima.* (Pilić, 2008:21) Iako joj je mama rekla da se ponaša kao da je razmažena jer je jedinica, ona smatra da to nije istina. Maša se ne može praviti da je nešto zanima ako to nije tako i pita se kako je moguće da je uopće netko voli. *Meni na čelu piše kad mi je netko dosadan. Kao da čitaš jelovnik: Petar 20 dosadnih bodova Susjeda Dinka 40 dosadnih bodova...* (Pilić, 2008:7)

Kada je prije odlaska na more otišla sa Stefani u šoping kako bi kupila kupaći kostim može se uočiti kako nije zadovoljna svojim izgledom. Napominje kako ima male grudi, kratke noge, nos joj se produljio i ima glavu u obliku tikve pa želi kupaći u kojemu će biti preupadljiva. *Uguravam se u narančasti badić. Iz nekog čudnog razloga u njemu izgledam kao slon.* (Pilić, 2008:18) Iako ima plavu kosu i modre oči i može izgledati kao Marilyn Monroe, kaže da jednostavno nije tip šminkerice. Nije joj jasno kako Stefani uvijek može savršeno izgledati poput Barbike, svima se sviđati i iako joj je prijateljica, ponekad se zbog toga osjeća manje vrijedno i nevidljivo jer nju dečki najčešće ne primjećuju. *Oko mene se dečki ne trude, bar ne oni koji mi se sviđaju.* (Pilić, 2008:50)

Maša sama za sebe kaže kako je uvijek u nekom kašnjenju, nikada nije na pravom mjestu u pravo vrijeme i ne preuzima inicijativu. *Moram se prikopčati na nekog da bih se dobro osjećala. Ne činim prvi korak.* (Pilić, 2008:63) Ni sama ne razumije zašto je takva, smatra da je to jadno i želi se promijeniti, ali ne zna kako. Na ljeto će zato odlučiti promijeniti svoje ponašanje i postati društvenija, ako ne kao Stefani, onda barem kao Jolanda koja je uvijek vesela. Ljubomora je pak osjećaj koji se često javlja kod Maše. Osim što je ljubomorna na obitelji svojih prijatelja, ljubomorna je i na partnere svojih roditelja, ali i prijatelja jer i ona želi iskusiti ono što oni imaju. To će se promijeniti tek kada i sama nađe dečka koji će joj ubrzo postati centar svijeta. *Opet me upiknuo žalc ljubomore. Ta ljubomora je poput ose ili odvratnog obada. Samo iznenada napadne.* (Pilić, 2008:105) U školi je Maša odlikašica sa svim peticama u imeniku, no to je ne sprječava u tome da se često osjeća glupo, netaleantirano i nimalo posebna. *Odjednom sam se osjećala kao najnetalentiranije biće na svijetu. Nisam znala plesati, pjevati, nisam uopće bila posebna. (...) Bez obzira na petice u svjedodžbi.* (Pilić, 2008:102)

Kako je ljeto prolazilo i bližio se povratak u Zagreb Maša je shvatila kako se i ona promijenila, postala je samouvjerenija i manje ljubomorna, na neki je način odrasla. Na kraju je uspjela i prihvatiti rastavu roditelja kao i majčinog novog dečka i očevu djevojku, a sve iz razloga što je upoznavši Marka shvatila da svatko treba nekoga u životu. *Oduvijek sam, od*

djetinjstva, htjela imati veliku obitelj, a sada sam bila zadovoljna i malom, s pridruženim članovima. (Pilić, 2008:138)

6.2.2. Odnosi u obitelji

Jedna od glavnih tema u dječjoj književnosti i književnosti za mlade pa tako i onoj suvremenoj je svakako uloga obitelji u životu djeteta. Ovaj nam roman predstavlja za današnji pojam modernu sliku obitelji s uobičajenim problemima. Iako je Mašina obitelj na neki način nepotpuna zbog odsustva oca, ona je s druge strane opet proširena jer s Mašom i majkom živi i baka te tako one predstavljaju tri različite generacije. Maša velik dio romana zapravo pokušava shvatiti razlog rastave roditelja i ima neizmjernu želju da joj se roditelji pomire i opet budu zajedno. *Hoću biti poput Stefani i točka! Imati originalnu mamu i tatu. Prvobitne primjerke.* (Pilić, 2008:32) Svoju obitelj smatra previše modernom i otkačenom, s premalim brojem članova što joj se uopće ne sviđa i zbog toga zavidi prijateljima na njihovim normalnim obiteljima. *Htjela bih da ste sretan, običan par i da nedjeljom putujemo u Samobor. Voljela bih da imate vikendicu s vrtom i da zajedno putujemo na more.* (Pilić, 2008:28)

Na početku romana Maša putuje tati u Rovinj gdje će provesti ljetu, a budući da tata ima novu curu, ona se tome uopće ne raduje. *Kad smo stigli u Rovinj, mog oca, naravno, nije bilo. Učinilo mi se da sam izašla iz priče Pepeljuga. Uskoro se u priči trebala pojaviti i maćeha.* (Pilić, 2008:47) Mašin odnos s majkom i ocem potpuno se razlikuju. Oca viđa samo povremeno kada se najčešće se upoznaje s njegovim novim djevojkama, u ovom slučaju s novom djevojkom Afroditom. Jako joj nedostaje njegova prisutnost u životu i iako je ponekad jako ljuta na oca i njegovo ponašanje jer je previše zaokupljen poslom i djevojkama pa ga čak i naziva majmunom, ipak ponekad uživa u njegovom društvu. *Opet mi je postao simpatičan moj otac. Bio je djetinjast. To je kao neka bolest. Neizlječiva, ali nadam se, ne i smrtna.* (Pilić, 2008:62) Unatoč svemu tome otac je jako voli i često ju hvali svojim prijateljima. Ono što Mašu najviše zabrinjava je to što zbog razdvojenosti njezin otac zapravo uopće više ne zna što ona voli i čime se bavi što možemo uočiti iz njihovih razgovora. *Kupi sve što trebaš. Ne kužim čime se hraniš. Jesi li, možda, postala vegetarijanka?* (Pilić, 2008:52) Iako se njihov odnos nakon što su proveli ljetne praznike poboljšao, oboje su zapravo na neki način bili sretni kada

se svatko vratio svome životu. *Tata me milovao po kosi. Pokušavao me nasmijavati, pričao viceve, pokazivao kataloge s fotografijama. Bio je tužan što ću uskoro otići, ali mu je istodobno laknulo. Stvorio je svoj život, odviknuo se od mene – bila sam mu teret, iako se trudio da to ne vidim.* (Pilić, 2008:123)

Odnos Maše i majke potpuno je drugačiji jer je majka prema njoj iskrena i tretira ju kao odraslu osobu. U detalje joj je objasnila razloge zbog čega više nije s njezinim ocem i trudi se uvijek biti uz Mašu i u svemu joj pomoći. *Voljela sam tvog tatu najviše na svijetu, ali ljubav se potroši. On je ostao isti kakvog sam upoznala – oh, pun planova, željan putovanja, razgovorljiv, zaposlen od danas do sutra. Ne mogu više biti s njim, a sama.* (Pilić, 2008:43) Ona je slikarica koja čezne za muškarcem u svom životu i to bez ustručavanja govori Maši što se njoj u početku neće svidjeti jer smatra kako bi to definitivno uništilo njezin plan o tome da joj roditelji ponovo budu zajedno. Upravo će ta želja da joj roditelji opet budu zajedno često biti razlog sukoba Maše i majke, a i tati će slagati kako mama ima dečka da bi on bio ljubomoran. *Čuj, mala! To je gotova priča. Tata je djetinjast i neodgovoran. Voli slobodu. Točka.* (Pilić, 2008:28) Na kraju ljeta Maša će ipak prihvatiti da joj se roditelji neće pomiriti i prihvatit će da i majka i otac u svome životu imaju novog partnera, ali da to ne umanjuje njihovu ljubav prema njoj.

Još jedna osoba ima važnu ulogu u Mašinu životu, a to je baka Matilda, koja je kako sama Maša kaže, potpuno drugačija od ostalih baka. Njih dvije imaju jako dobar odnos, a jedan od razloga je definitivno taj što je baka moderna žena koja uživa u životu. *Moja baka Matilda vježba jogu i vozi bicikl po Jarunu, a Stefanina pravi torte i skraćuje suknje.* (Pilić, 2008:7) Budući da baka živi zajedno s njima ponekad joj i ona dosadi kada previše priča o zdravoj prehrani ili jogi, ali ona je svakako Maši uzor u životu.

Druga obitelj koja se spominje u romanu je obitelj Mašine prijateljice Jolande. Njena je obitelj suprotnost Mašinoj i upravo je to obitelj o kojoj Maša sanja. Jolandini mama i tata su veseli ljudi, s velikom obitelji gdje su svi u rodu i neprestanu svi zajedno idu negdje u goste ili gosti dolaze kod njih. *I ona rado gostuje – često je u posjetu rođacima u Slavoniji, Dalmaciji, Hercegovini. A ja Božić slavim s mamom i bakom. Zar to nije tužno?* (Pilić, 2008:57)

I njezina prijateljica Stefani kao i prijatelj Tomislav žive u skladnoj obitelji gdje se većina stvari obavlja zajedno, a odnosi između članova su dobri. Budući da se Maša s njima druži i često sluša, ali i vidi kakve su njihove obitelji to samo još više povećava njezinu želja za takvom obitelji također, gdje je sve normalno i dobro. Ona pati za skladnom i po njenom

mišljenju normalnom obitelji kakvu ima Stefani i ostali njezini prijatelji, ali će na kraju ipak shvatiti kako nije bitno koliko članova obitelj ima i kakva je dok god se njezini članovi poštuju i vole. *Zavidim prijateljici Stefani. Njezina obitelj je skladna – svi članovi su na broju, imaju solidna zanimanja, a bake i djedovi klasičnog su kova.* (Pilić, 2008:7)

U romanu se javlja i problem alkohola u obitelji iako ne u drastičnoj mjeri, nego u prikazu jednog pijanstva Mašinog oca nakon svađe s djevojkom. *Tata je došao pijan, a ja sam gotovo poludjela od užasa. Prvo, nije me vodio na lignje kako je obećao, a drugo, zaudarao je po pivu. Lelujao je po stubama, a onda po stanu i nije mogao sklopiti suvislu rečenicu. Bilo me stid.* (Pilić, 2008:118) Iako je ova situacija pogodila Mašu i zbog nje se odlučila ranije vratiti doma, ona je svjesna da se i drugi roditelji ponekad napiju zbog raznih problema i neće se previše time zamarati. Ova situacija zapravo ne čudi jer iako je ovo roman za djecu i mlade u njemu se govori o svakodnevnim situacijama s kojima se djeca mogu susresti i s kojima se susreću u svom životu pa se tako i alkohol nažalost ubraja u to.

Budući da je ovo moderan roman, zapravo i ne čudi što je glavni lik djevojčica koja je dijete rastavljenih roditelja jer je rastava u zadnje vrijeme postala potpuno uobičajena i normalna pojava u suvremenom društvu. Iako se o razvodu u romanu dosta govori, on nije jedino oko čega se odvija radnja u ovom romanu. Razvod u svakom slučaju najviše pogađa djecu, a ovaj roman na odličan način prikazuje što sve dijete tada može proživljavati i kako se dijete tada osjeća, ali i kako se nositi s takvim problemima i na kraju ih i prebroditi. *Sve sam manje vjerovala da će mi se roditelji ponovo spojiti. A to mi je bila velika želja, najveća, o tome sam stalno razmišljala. Ipak, život piše drukčije priče.* (Pilić, 2008:95) Upravo bi zbog svoje tematike ovaj roman bio posebno zanimljiv djeci koja se nalaze u situaciji sličnoj Mašinoj.

Kao i u stvarnom životu i u ovom su romanu novci česti problem. Novac, računi i novčana situacija česta su tema razgovora Mašine majke i njezinih prijateljica i nikad ga nema dovoljno koliko god netko zaradio, zbog čega Maša kaže da ne želi odrasti. *Spominjanje novaca uvijek izazove zlovolju u odrasle osobe, pomislila sam. Svi teško zarađuju novac i to je prilično naporno shvatiti.* (Pilić, 2008:74) Maša zna kako zapravo žive od bakine mirovine jer je mama slobodna umjetnica slikarica, dok tata većinu novca potroši na nešto drugo što je njemu važnije. Spominje se i kako tata ponekad ni ne plati alimentaciju no da mami to nije više toliko bitno. Iako je Maša svjesna novčane situacije u kojoj se nalazi njezina obitelj, to je ne sprječava da si kupi kupaći kostim za 400 kuna čime se na neki način pokazuje njezina nezrelost.

Ipak, kroz razne događaje koji će se dogoditi tijekom ljeta, ali i ozbiljnije razgovore s roditeljima, Maša će uvidjeti da se rastava njezinih roditelja kao i sve drugo vjerojatno dogodila s razlogom i pomirit će se s trenutnom situacijom u obitelji. Koliko joj je obitelj nedostajala Maša je shvatila tek kada ih je ugledala kako je čekaju na kolodvoru u Zagrebu, kada je i shvatila da je doma najljepše. Nakon ljeta naučila je bolje razumjeti svoju obitelj i njezine članove te joj više nije smetalo to što ima malu obitelj za razliku od njezinih prijatelja. Sve dok se obitelj i njezini članovi međusobno poštuju i vole nije bitno koliko ih zapravo ima, a i pridruženi članovi mogu se ubrojiti u obitelj.

6.2.3. Slobodno vrijeme i prijatelji

Prijatelji su bitni u životu svake osobe pa tako i djece i tinejdžera. Iako su prijatelji najčešće tu da nam pomognu i za druženje, isto tako mogu biti i uzrok nezadovoljstva i depresije ako smo zbog nečega na njih ljubomorni ili čak ljuti. Svoje slobodno vrijeme Maša provodi družeći se s Tomislavom i Stefani u Zagrebu, a s Jolandom i Markom na moru u Rovinju, ali se druži i s drugom djecom iz škole i kvarta. Najčešće idu u šetnje, u kafiće na piće ili u šoping, dok će na moru dane uglavnom provoditi na plaži sunčajući se i kupajući. U kafićima najčešće piju sokove, ali je Maša na spoju s Markom popila pivo, iako je odmah znala da bi ju mama ubila kada bi to saznala, a i za djevojčicu njezinih godina nije primjereno, a ni dopušteno piti alkohol. *Bila sam ošamućena od piva i preglasno sam se smijala.* (Pilić, 2008:83)

Mašina najbolja prijateljica zove se Stefani i njezina čista suprotnost. Skladnu i uobičajenu obitelj u kojoj nema svađa i gdje se nitko nije rastao ono je na čemu joj Maša najviše zavidi. Ona je popularna, mobitel joj stalno zvoni na što se ona ni ne obazire, zgodna je i samopouzdana, ne zamara se glupostima, svi je dečki stalno gledaju i zovu, a jednom je čak bila pozvana na snimanje za manekenku. *Stefani je uvijek lijepo odjevena, zna odgovore na sva pitanja, dečki je vole jer uvijek ima raščešljanu kosu, nosi ogrlice i u stanju te saslušati kad nešto pričaš.* (Pilić, 2008:7) Iako ju Maša jako voli i rado se s njom druži, ponekad je pomalo ljubomorna na nju i ne razumije kako joj to sve uspijeva.

Tomislav je Mašin najbolji prijatelj još od djetinjstva. *Običan je i pouzdan. Nikada me nije iznevjerio, ogovarao, prevario.* (Pilić, 2008:9) Zaljubljen je u Mašu i ne zna kako joj to

priznati pa izmišlja svoj drugi identitet i šalje poruke Maši kao tajanstveni neznamac. Maši će na kraju priznati što je napravio, ali će ostati samo prijatelji jer će oboje biti u vezama. On za sebe smatra da je dosadan kao i njegov tata što ga i ne čudi jer smatra da zubari i moraju biti dosadni, a upravo to i on želi biti kada odraste. Uvijek ima uredno začešljanu kosu, ispeglane majice i mrzi kada mu se tenisice zaprljaju. Iako ga Maša smatra samo prijateljem, zasmetat će joj kada sazna kako ima curu jer zna da sada ona više neće biti glavna u njegovom životu kao dosad.

Jolanda je djevojčica s kojom se Maša druži na moru. Vesela je i brbljava djevojčica koja zna skakati sa stijene, roniti i kuhati. Iako nije neka mršavica, ne opterećuje se svojim izgledom. *Ja sam morala kupiti ovaj s vezicama – u slučaju da se udebljam, da ga mogu proširiti, he,he... Tako volim jesti, ma baš uživam u hrani.* (Pilić, 2008:61)

Marko je dječak kojeg će Maša upoznati na moru i on će postati njezin prvi dečko. On je dječak privlačnog izgleda i jako će se svidjeti Maši koja će s njime provoditi većinu vremena. *Sviđalo mi se što je toliko samostalan. Osim toga, bio je zgodan. Smeđi čuperak mu je padao preko čela.* (Pilić, 2008:73) U prvi će plan dolaziti njegova odgovornost i uz njega će se Maša osjećati sigurno i odraslo, a to je ono što zapravo i želi u životu. Maša ga opisuje i kao smirenog dečka koji joj dijeli komplimente s kojima se ona ne zna nositi jer je dosad većinu dječaka gledala samo kao na prijatelje.

6.2.4. Simpatije, zaljubljenost i prve ljubavi

Normalno je da Maši probleme uz sve što se događa u njenom životu stvara ljubav i zaljubljenost. Još nikada nije imala dečka, a cijelo vrijeme mašta o tome i prvom pravom poljupcu. Smatra kako su dečki nemogući i idu joj na živce, iako zapravo čezne za ljubavi. *Kad sam malo ljubaznija s njima, misle da sam zacopana u njih, a ukoliko sam hladna, ljutiti su i bezobrazni.* (Pilić, 2008:20). Ona žudi za romantičnim odnosnom između sebe i muške osobe čak u tolikoj mjeri da u jednom spominje Stefani kako je ljubomorna na to što baka ima dečka, a ona ne.

Prije nego što ode na mora Maša spominje kako je u problemima jer je Petar smrtno zaljubljen u nju dok ona u njega nije, ali ga se nikako ne može riješiti. *Darovao mi je CD Franza Ferninanda iz čista mora, zivka me i šalje poruke.* (Pilić, 2008:19) Nekoliko dana

prije odlaska na more dobiva poruku od tajanstvenog mladića kojeg imenuje Čudovište i s kojim se dogovara za sastanak. Iako je znala da se ne bi trebala sastajati s nepoznatom osobom, znatiželja je bila jača i jako se veselila susretu jer je smatrala da će to biti super način da iskoristi slobodno vrijeme, a odlučila je i da to neće nikome ispričati. *Nisam mogla priznati da se sastajem s Čudovištem. S osobom koju ne poznajem. S potpunim neznancem.* (Pilić, 2008:33) Cijeli se dan spremala za taj sastanak, obukla je najljepšu haljinu, no tajanstveni se dječak nije pojavio zbog čega se osjećala razočarano, kao prava glupača. Tomislav joj je pred kraj ljeta priznao da je on nepoznati udvarač koji joj je slao poruke jer nije znao kako joj drugačije izjaviti ljubav, međutim bilo je prekasno jer je tada i on imao curu, a i ona dečka.

Sve njezine maštarije o zaljubljenosti ostvarit će se na ljeto kada na moru upozna Marka. Zbog njega će joj ljeto odmah postati draže i bolje, godit će joj njegova pažnja, a svidjet će joj se i njegov fizički izgled i to što se uz njega osjeća odraslo. Kada jednu večer odu zajedno na spoj njihova će se veza razviti u nešto više. *Pokušavala sam se kontrolirati, sakriti uzbuđenje koje je u meni izazivao Marko... Poljubio me u vrat tako da sam se naježila.* (Pilić, 2008:83) On će postati njezin dečko, s njime će se prvi puta zapravo poljubiti što će joj se svidjeti, ali će zaključiti kako dečki ipak malo previše vole ljubljenje. Skoro svaki slobodan trenutak provodit će zajedno. *Provodili smo previše vremena zajedno, čak sam mu jedan dan skuhalo tijesto s tunjevinom, jedino što znam.* (Pilić, 2008:96) Njihova će se ljubavna priča nastaviti i nakon povratka u Zagreb. Upravo će zbog toga Maša pomalo početi shvaćati situaciju u kojoj se nalaze njezini roditelji, odnosno zašto je došlo do rastave i prihvatiti to da roditelji trebaju nastaviti sa svojim životom uz nove partnere, baš kao što je i ona sretna s Markom.

6.2.5. Prikaz odrastanja u romanu

U ovom je romanu glavni lik djevojčica Maša koja je primjer jedne sasvim normalne djevojčice, a problemi koji ju muče slični su kod većine djece njezinih godina. Unatoč svim odličnim ocjenama u imeniku, osjeća se nesposobno i jadno, kao najnetalentiranije biće na svijetu. Nije zadovoljna svojim izgledom, ali ni ponašanjem i ne razumije zašto ne može biti više poput svoje prijateljice Stefani koja izgleda poput lutke, sa svima se slaže i svi je vole ili barem poput Jolande koja je zadovoljna svojim izgledom, uvijek vesela i raspoložena. Maša

često mijenja raspoloženje i napominje kako joj svi idu na živce i na sve je ljubomorna, čak i na partnere svojih roditelja jer želi da joj roditelji opet budu zajedno, a da ona ima normalnu obitelj kao njezini prijatelji. Obitelj je i u ovom romanu jako važna likovima i prikazuje se kako narušeni obiteljski odnosi mogu dosta utjecati na odrastanje mlade osobe. Osim obitelji i prijatelja, likovi u ovom romanu veliku važnost pridaju i zaljubljenosti, odnosno u potrazi su za prvom ljubavi. Tako i Maša želi pronaći prvog dečka, ali nije sigurna kako to postižu druge djevojčice jer je ona sa većinom dječaka i dalje samo prijateljica. Osim Suzane, najčešće se druži i s najboljim prijateljem Tomislavom koji će joj priznati da je zaljubljen u nju, ali će ostati samo prijatelj jer će oboje u međuvremenu pronaći nekog drugog. Maša će na moru upoznati dječaka Marka koji će nakon prvotne zbunjenosti i nesigurnosti postati njezin prvi dečko, a uz njega će se napokon osjećati sigurno i odraslo. Kako se bude bližio kraj ljeta Maša će shvatiti da je kroz sve ono što se dogodilo tijekom ljeta odrasla, postat će samouvjerena i zavoljet će svoju obitelj baš onakvu kakva je i prihvatit će nove partnere svojih roditelja. Iako su likovi osnovnoškolci na ljetnim praznicima, prikazani su kao odgovorne mlade osobe koje zarađuju džeparac, kuhaju, čuvaju svoju mlađu braću i sestre i pomažu roditeljima. Budući da se radnja romana odvija za vrijeme ljetnih praznika škola se bitnije ne spominje, već se opisuje kako likovi provode svoje slobodno vrijeme.

6.3. Vidimo se na fejsu!

Roman *Vidimo se na fejsu!* objavljen je 2011. godine, a kao inspiracija za njega autorici je poslužila popularna društvena mreža Facebook. No, kao što navodi Gabelica (2013) *privlačan je naslov samo paravan za mnogo životniju temu*. Glavni lik u romanu je trinaestogodišnja djevojčica Ana koja većinu svog slobodnog vremena provodi na Facebooku, ali voli čitati knjige, svira klavir, sluša klasičnu glazbu i zanima je umjetnost. Ona je nesigurna u sebe jer je drugačija od svih svojih prijateljica na koje je ponekad ljubomorna. Jako je zanima što joj donosi budućnost i to u tolikoj mjeri da čita horoskop, posjećuje gataru, ali i zove Astro show kada roditelji spavaju. Na Facebooku Ana započinje komunikaciju s nepoznatim dečkom Nickom, kojeg će kasnije uživo upoznati te će on postati njezin dečko. Iako je na početku romana ona nesigurna djevojčica, s vremenom će postati samouvjerena, a u tome će joj uvelike pomoći njezin anđeo Blistava Anemona zbog kojeg će naučiti voljeti samu sebe, bez obzira na druge ljude. *Život je čudesan, pomislim. Da, samo mu treba dopustiti da raste. Stalno ga zalijevati dobrim mislima. Poljupcima. (I događajima.)* (Pilić, 2014:126)

6.3.1. Mišljenje o sebi

Kao i većina glavnih likova Sanje Pilić lik djevojčica Ane drugačiji je od uobičajenih likova. Ana ima trinaest godina, živi u Zagrebu, ali je potpuno drugačija od svojih prijateljica, zbog čega im ponekad zavidi ili je na njih ljubomorna. *Ja samo sviram glasovir i osjećam se bez veze.* (Pilić, 2014:13) Pametna je, pristojna, ljubazna, ali s jako malo povjerenja u sebe. Ona kao da ne pripada istom svijetu kao i ostala djeca s kojima se druži i ponekad se osjeća izolirana, iako je zapravo sasvim obična djevojčica koja je upravo zbog toga čudna drugima. Kao i svaka mlada osoba njezinih godina strahuje od osjećaja nepripadanja. *Lako je njoj. Ona nema komplekse, a nije više ni sramežljiva. Ja sam na tatu.* (Pilić, 2014:15) Voli čitati knjige, svira klavir, sluša klasičnu glazbu i zanima je umjetnost. Unatoč tome, poput većine mladih danas stvarni život sve više zamjenjuje onim virtualnim, tako da slobodno vrijeme prvenstveno provodi na društvenoj mreži Facebook. Iako sama ne smatra da je zanimljivo, a

ni potrebno oponašati druge, sve češće sama sebi postavlja pitanje isplati li se biti drugačiji i poseban ili se treba prilagoditi većini. S vremenom shvaća da se za biti popularan mora prilagoditi svojim prijateljima i početi pratiti trendove. *Hm, možda je život jednostavniji kada voliš ono što se svima sviđa. I kada govoriš ono što drugi žele čuti.* (Pilić, 2014:27) Stoga će ponekad na Facebooku objaviti nešto popularno i moderno kako bi dobila više lajkova i komentara, ali će na neki način i dalje ostati vjerna sebi. Budući da je često nesigurna u sebe i svoje postupke i da je jako zanima što donosi budućnost, jednom će prilikom dok roditelji spavaju nazvati Astro show i predstaviti se lažnim imenom kako bi dobila odgovor na pitanje koje je zanima. *Dakle, nazvala sam Astro show koji ide na Televiziji Z1 negdje u ponoć kad su roditelji već zaspali.* (Pilić, 2014:13) Međutim, Ana neće na tome stati, tako će posjetiti i susjedu proročicu s kojom će se kasnije u više navrata družiti i razgovarati o sebi i svojoj budućnosti, ali joj ona nikad neće proreći budućnost.

U jednom će trenutku pod pritiskom prijatelja slagati kako i ona ima dečka samo kako više ne bi morala slušati kako ostale prijateljice pričaju o tome. *Izmislila sam simpatiju, dečka, tipa zbog toga da imamo o čemu pričati s curama. One stalno spominju dečke, sastaju se s njima ili o njima razmišljaju.* (Pilić, 2014:30) Ana vjeruje u horoskop, čuda i posebne znakove, odnosno sve što je pomalo čudno i mistično, no ne želi da to itko zna kako ne bi ispala glupa. *Ljudi će reći da sam praznovjerna, ali ja bih za sebe rekla da sam sjevjerna... Katkad bih u notama ili knjigama pronalazila odgovore na svoja pitanja, katkada u slučajno izrečenoj rečenici koju sam čula u tramvaju, u fotografiji koju bih ugledala...* (Pilić, 2014:34) Tako će joj u procesu sazrijevanja uvelike pomoći i njezin anđeo koji će se pojaviti kada joj bude potreban i koji u romanu zapravo predstavlja oblik duhovnosti i mističnosti koji se sve više gubi u ovom modernom dobu. Kada ga je ugledala prvo je pomislila kako je poludjela od učenje i kako halucinira, a onda je shvatila da je anđeo zapravo dio nje. *Jedva sam naručila sok od naranče, a kraj mene je, ah, nikada mi nitko neće povjerovati, iznenada sjeo anđeo s krilima. Pravi pravcati. U obliku muškarca u trapericama.* (Pilić, 2014:51) O svome nadnaravnom iskustvu nije nikome ništa govorila, smatrala je da su anđeo, Sabina, ali i teta iz Astro showa samo njezin svijet u kojem se ona osjeća najbolje, ni dosadno ni čudno. Ana smatra kako je bitno imati tajne u životu pa vodi svoj dnevnik koji nikome ne pokazuje, a u kojem bilježi sve ono što joj je bitno u životu. *U stvari, moj mali crveni dnevnik je čaroban. Uglavnom. U njega lijepim i sličice anđela, svega onoga što bih željela imati ili upoznati.* (Pilić, 2014:59)

Ono što je lako uočljivo je to da Ana često prolazi kroz promjene raspoloženja, ili je ljuta na nešto, ili joj je potpuno svejedno. Kaže da ju je uhvatio pubertet, ali na neki obrnuti način jer postaje dosadna, a ne naporna kao ostala djeca. *Ne lupam vratima, nego čitam knjige i sanjarim o tome kako će me netko voljeti. Jako.* (Pilić, 2014:11) Svjesna je da u kući i na Facebooku možda provodi i više vremena nego što treba i zbog toga se osjeća usamljeno te je ljubomorna na druge dok se zabavljaju, no u isto vrijeme ništa ne poduzima da se to promijeni. Samu sebe smatra dosadnom, pomalo staromodnom i čudnom. *I opet, po stoti put zaključila kako sam dosadna. Zbilja, onako super, fantastično, apsolutno, najviše, nesagledivo, bezgranično, savršeno, stopostotno dosadna. A opet... To sam ja.* (Pilić, 2014:50) Kada se osjeća usamljeno, ljubomorna je čak i na svoje roditelje jer oni imaju jedno drugoga dok ona nema nikoga, zbog čega izražava žaljenje što je jedinica u obitelji. *Ne imati brata ili sestru najgluplja je stvar na svijetu.* (Pilić, 2014:11)

Iako se želi uklopiti u društvo vršnjaka i biti poput ostale djece, na kraju shvaća da je posebnost i jedinstvenost bitna te svoj identitet gradi u stvarnom svijetu. *Zar se moram uvlačiti nekome u dupe da bih mu bila simpatična. Baš me briga!* (Pilić, 2014:48) Ana je na kraju naučila voljeti sebe upravo zbog onoga što ona jest, a ne kako bi se svidjela drugima. *Doista je zgodno imati tajne, male, slatke, ljubavne, anđeoske i ne dijeliti ih s drugima, barem izvjesno vrijeme.* (Pilić, 2014:124)

6.3.2. Odnosi u obitelji

Ana je jedinica, a živi s roditeljima u Zagrebu. Mama joj je spisateljica, koja često putuje svijetom i gotovo nikad nije kod kuće. *Mama je oputovala poslije novogodišnjih praznika na tri mjeseca usavršavanja u druženju s klokanima.* (Pilić, 2014:7) Iako ona voli Anu, vidljivo je da joj uloga majke možda i nije najvažnija i svakako nije jedina u životu. Odnos Ane i majke nije idealan. Ana spominje kako joj mama nabija komplekse i da se zbog njezine uspješnosti ponekad osjeća manje vrijedno te da ju ponekad mrzi, prvenstveno zbog toga što joj je mama prijateljica na Facebooku i tako može kontrolirati sve što na njemu objavi. *Koja normalna mama ima kćer za prijateljicu? I koja pametna kći ima mamu za prijateljicu?* (Pilić, 2014:7)

Ni odnos s ocem nije savršen, stječe se dojam da ju on dosta kontrolira što Anu jako živcira. To nije za čuditi, jer je ona u pubertetu, što podrazumijeva česte promjene raspoloženja, čak i kada za to nema nikakvog posebnog povoda. Iako se ponekad s tatom zna i posvađati, Ana napominje kako zapravo uživa u tome jer najčešće nakon toga slijedi brzo pomirenje. Mamu i tatu smatra ludim starcima u srednjim godinama, ali ih voli i poštuje, iako ponekad poželi samo da je ostave na miru. Ona smatra da je sada odrasla jer kako sama kaže sada ima već trinaest i pol godina i roditelji bi je trebali manje kontrolirati. Iako su roditelji formalno i dalje zajedno naslućuje se da je obiteljska situacija daleko od idealne. Na početku romana Ana kaže kako joj je tata priznao da želi razvod, ali se ipak predomislio kada se mama vratila iz Australije sva preplanula i dobre volje. *Tata joj je napokon oprostio tri mjeseca ludovanja po Australiji jer su se s bogatom prijateljicom dogovorili da će je sljedeće godine zajedno posjetiti.* (Pilić, 2014:31)

Ponekad nam se može učiniti kako je Ana ta koja izgleda odraslije i odgovornije od svojih roditelja. Prema majčinom ponašanju, ali i Aninim razgovorima s njom možemo zaključiti da Ani nedostaje roditeljske ljubavi, ali i savjeta. Prije nego je majka postala popularna spisateljica više je vremena provodila s Anom, dok sada većinu vremena provodi za svojim *notebookom*. *Nije mi dopuštala da izostajem iz škole ili povisujem glas. A opet, znale smo se satima kreveljiti u krevetu, bacati jastuke i vježbati dubljenje na glavi.* (Pilić, 2014:24) To možemo uočiti i u tome kada razgovara s gitarom Sabinom od koje traži savjete koje ne dobiva od roditelja, ali i u pojavi anđela kojeg samo ona vidi i koji joj daje savjete od velike važnosti. Što se tiče novčane situacije, ona ni u ovoj obitelji nije sjajna. Spominje se kako majka novac zarađuje ovisno o tome koliko je uspješna knjiga koju je napisala, tako da redovitu plaću zapravo ima samo otac i da ona nije prevelika, ali je barem stalna.

6.3.3. Slobodno vrijeme i prijatelji

Ana zapravo i nema puno slobodnog vremena jer ide u dvije škole, osnovnu i glazbenu, no kada ga ima, druži se sa svojim prijateljicama iz škole. Odlaze u park, šetnje gradom ili u kafiće. Ipak, u zadnje su vrijeme druženje uživo zamijenile druženjem preko Facebooka i društvenih mreža o kojima će biti više riječi nešto kasnije.

Suzana je Anina najbolja prijateljica još iz vrtića. Ona je za razliku od Ane popularna među drugom djecom, no u zadnje vrijeme počela je zapostavljati Anu i pričati samo o dečkima. Unatoč tome, Ana kaže kako pred njom može biti očajna, ogovarati mamu i druge, biti loše volje i mnogo drugih stvari koje pred drugima ne može. Ipak, ponekad je na nju ljubomorna i želi biti više poput nje. *Odijeva se kao Maksim Mrvica, a ja izgledam kao časna koja je pobjegla iz samostana i skratila suknju.* (Pilić, 2014:10) Ana je smatra osvajačicom, koju svi dečki obožavaju. Kao neke njezine glavne kvalitete navodi to što vozi bicikl, kliže i pjeva, ali i njezin dobar izgled, gustu kovrčavu kosu i pune usne. Ponekad joj ide na živce što se često petlja u njezin život i sve ju više kontrolira.

Sabina je susjeda proročica koju će Ana posjetiti kako bi od nje zatražila da joj preokrene budućnost. Budući da je Ana još uvijek samo djevojčica Sabina će to odbiti i reći joj kako se treba više se smijati, opustiti, igrati i da će sve biti u redu jer je tako već i sada. *Vjeruj mi, uopće nema velike koristi od poznavanja budućnosti... Puno je bolje veseliti se svakom danu.* (Pilić, 2014:38) Ona u romanu predstavlja i majčinsku figuru jer joj se Ana često obraća za savjete. Kao jedan od glavnih razloga zašto je to tako vjerojatno je majčina česta odsutnost iz Aninog života zbog raznih putovanja koje zahtjeva njezin posao. *Neke stvari, čarolije koje ti se dogode, ne treba povjeriti ni najboljoj prijateljici. Tako zauvijek ostanu sjajne, netaknute... U šutnji se skriva velika snaga.* (Pilić, 2014:110)

Vedran je plavokosi dječak koji se sa svojom obitelji doselio u Anino susjedstvo. Njegovo ime, kao i imena njegove braće Ozrena i Daniela, Ana smatra staromodnima. Nedostaje mu njegovo staro mjesto stanovanja i društvo, a najčešće priča o nogometu. Ana će mu se svidjeti, dok će mu Suzana biti naporna i dosadna. Na kraju će on i Ana ipak ostati samo prijatelji.

Anđeo Blistava Anemona fantastičan je lik u ovom romanu. On na neki način predstavlja oblik duhovnosti za kojom većina ljudi žudi u ovom modernom vremenu. Potpuno je drugačiji kako izgledom, tako i ponašanjem od prikaza anđela u nekim drugim tradicionalnim djelima. *Naravno da me se ne bojiš. Ja sam dio tebe. I postojim. Ne baš na način kako piše u knjigama. Ali slično...* (Pilić, 2014:52) Osim što je u ljudskom obliku i ima krila kao svaki pravi anđeo, on također ima svoj Facebook profil i vidljiv je samo Ani. *Ukucala sam: Blistava Anemona. Otvorila sam stranicu i ugledala svog anđela.* (Pilić, 2014:56) Ono što je njegova glavna poruka koju želi prenijeti Ani je to da će sve biti dobro, ali će joj pomagati i u rješavanju njezinih dilema zbog kojih se zapravo i pojavio kada joj je bio potreban. Objasniti će Ani kako je on zapravo stalno uz nju i pomaže joj te da će nestati

tek kad ona bude spremna za to. *Jedino, možda, jednom više nećemo moći razgovarati. S vremenom ćeš pomisliti da si me sanjala. I tako. Ali ja ću biti uz tebe, obećavam.* (Pilić, 2014:115) Savjetovat će joj da ponekad promijeni frizuru, napravi razmještaj u sobi, unese boju u svoju sobu tako da kupi šarene jastuke, jede više voća i dijelit će joj savjete poput pravog prijatelja.

Nick Kane je dečko kojeg će Ana prvo upoznati na Facebooku. Tamo će se dopisivati skoro svaki dan, dok se jednog dana slučajno ne sretnu u gradu. Svidjet će se jedno drugome jer su oboje na svoj način drugačiji od drugih. Nickovo je pravo ime Nikola, ali želi postati poznati umjetnik pa je zbog toga smislio ime koje će zvučati modernije i suvremeno. Iako će preko Facebooka izgledati dosta povučen i samozatajan, u stvarnosti bit će potpuno nova osoba. Ana će u njemu vidjeti starog prijatelja, osjećat će se ugodno u njegovom društvu te će ubrzo njih dvoje prohodati, a s njim će se i prvi puta poljubiti. *Njegove usne približe mi se, vreli dah preleti mi obrazom. Zatvorila sam oči, uzbuđena i preplašena, dok su mu usnice nježno doticale moje.* (Pilić, 2014:119)

6.3.4. Simpatije, zaljubljenost i prve ljubavi

Kao i većina mladih Aninih godina i ona želi pronaći dečka i biti sretna kao svi njezini prijatelji. Međutim, za razliku od njih ona ne teži nekoj romantičnoj velikoj ljubavi, nego želi pronaći nekoga tko će ju u potpunosti razumjeti i uz koga će se osjećati manje čudno. *Želim imati anđela ili nekog tko me neće htjeti mijenjati, oblikovati, ukalupljivati. Nekog tko će mi pomagati kad sviram i puštati me da mislim svojom glavom.* (Pilić, 2014:29) Nažalost, u inbox joj se javljaju samo oni koji se njoj ne sviđaju.

Kada se u njezino susjedstvo doseli nova obitelj, Ana upoznaje zgodnog dječaka Vedrana. Ona će se njemu svidjeti, ali ne i on njoj, barem ne u romantičnom smislu. Ana će na Vedrana gledati samo kao na prijatelja, dok će ga njezina prijateljica Suzana pokušavati svim silama osvojiti. Zanimljivi su razlozi koje Ana navodi u kojima spominje zašto Vedrana smatra samo prijateljem, a to su jer previše priča o svojim Dugavama, nogometu, nije na Facebooku i nosi majice s glupim natpisima. *Pokušala sam da mi se sviđa više, ali mi nije uspjelo. Dečki koji pričaju o sportu dosadni su mi.* (Pilić, 2014:78) U jednom trenutku Ana će izgubiti vjeru u onakvu savršenu ljubav o kojoj ona mašta, ali ne i u ljubav u cijelosti, samo će

shvatiti da mora imati malo realnija očekivanja. *I iako svi pričaju o ljubavi, ljubav je rijetka biljka. Barem onakva kakvom je ja zamišljam. Poput Orfove Carmina Burana. Kompleksna, silovita, moćna, trajna i beskompromisna.* (Pilić, 2014:41)

Na Facebooku će Ana upoznati zagonetnog dječaka zanimljivog imena Nick Kane koji će joj u početku biti pomalo čudan, ali s vremenom će se sve više s njime povezati. *Zar mi se sviđa netko koga ne poznajem? Barem ne dovoljno.* (Pilić, 2014:80) Skoro svaki dan dopisivat će se na Facebooku, dok se jednog dana ne budu slučajno sreli u gradu. Ipak, put do toga neće biti jednostavan jer će Ana kao i svaka druga djevojčica njezinih godina biti u strahu od odbijanja i trebat će joj vremena da mu se javi i napravi prvi korak. *Onda sam nazvala Nicka. Odlučila sam biti hrabra cijelu subotu dok sam u samopouzdanju fazi zbog koncerta, aparata koji funkcioniraju, novoobiteljske idile i nastavka starog prijateljstva.* (Pilić, 2014:95) Nakon susreta u gradu njihovo će virtualno prijateljstvo postati stvarno, a s vremenom će prerasti u nešto ozbiljnije, odnosno postat će cura i dečko. Kada se napokon dogovore za izlazak, spremat će se cijeli dan i najednom će sama sebi izgledati kao najružnija osoba na svijetu i ništa joj se neće svidjeti. *Ah, koji užas! Ta spodoba, obična nezanimljiva cura, zar sam to ja? Gdje je nestalo samopouzdanje? Rastopilo se poput maslaca na krugu, soli u juhi, šećera u kavi... Jezivo.* (Pilić, 2014:97) Nick, pravim imenom Nikola, postat će Anin prvi dečko i srodna duša o kojoj je dosad mogla samo maštati. *Učinilo mi se da sam pronašla starog prijatelja, nekoga koga sam davno poznavala. Bio je posve drukčiji od ostalih dječaka koje sam poznavala.* (Pilić, 2014:100)

6.3.5. U školi

Osim osnovne škole u kojoj ima same petice, Ana pohađa i glazbenu školu. Budući da svira glasovir, često ima produkcije kada izvodi određena glazbena djela, a tada je osim roditelja dođu pogledati i poslušati i susjedi, što ju čini jako sretnom. Voli sviranje i klasičnu glazbu, ali se ponekad poželi malo odmoriti od svega toga i neodlučna je treba li nastaviti s glazbom ili ne. *Valjda ću nastaviti sa sviranjem. Ili ipak neću.* (Pilić, 2014:18) S druge strane, kaže kako uživa kada svira etide na koncertima i kada na njih mama pozove susjede koji joj tada donesu cvijeće i hvale ju, dok ju tata snima kamerom. *Ipak, dok vježbam, zaboravim na sve, smirim se i totalno sam opuštena, jednostavno sam u nekom svom svijetu.* (Pilić, 2014:17)

Često kada ima nastupe za koje se mora dugo pripremati potpuno se isključi iz stvarnog svijeta, tada se usredotoči samo na sviranje jer zna da joj je to bitno u životu. *Ima da me nema dok svladam ovu kompoziciju.* (Pilić, 2014:30) Iako to sebi ne želi priznati, sviranje joj stvara dosta briga, ali ne zato što joj ne ide, nego zbog toga što uvijek želi sve savršeno odraditi pa je stalno pod stresom. *Ah, nisam ni kužila da mi je sviranje ipak predstavljalo teret i napokon sam se osjećala slobodno. Kao da sam izašla iz tamnice, logora i zatočeništva.* (Pilić, 2014:91)

Anu u školi opisuju kao štrebericu, no to joj zapravo ne smeta jer joj je najgore imati loše ocjene pa ih opet ispravljati, a i u komi je kada dobije ocjenu manju od četvorke. Često sa Suzanom vježba matematiku ili pravi šalabahtere za ispite koje ne koristi jer kaže da nije sposobna za varanje. Mama je ta koja Anu moglo bi se reći potiče da bude što bolja u školi i ima što bolje ocjene kako bi bila što uspješnija kasnije u životu. *Moramo biti uspješne. To je imperativ modernog doba.* (Pilić, 2014:66)

6.3.6. Tehnologija i mediji

Teško se oduprijeti trendovima pa to nije uspjelo ni Ani. Ona je pomalo ovisna o Facebooku, kao i svaka osoba koja ima profil na toj društvenoj mreži. Gotovo svaki slobodni trenutak provodi na Facebooku, gdje otkriva da kako se treba ponašati, što objavljivati kako bi bila popularna i nije joj baš posve jasno zašto neki dobivaju više lajkova ili imaju više prijatelja od drugih. *Živio Zuckenberg! Mrzim fejs. Ali, ne mogu bez njega.* (Pilić, 2014:108) Kao i svima i njoj su važni prijatelji, lajkovi i komentari koje dobije na svoje objave jer oni u virtualnom svijetu na neki način predstavljaju popularnost. *Na fejsu imam 227 prijatelja, a prije sam imala 300. Kome se to ne sviđam?* (Pilić, 2014:15) Iako ponekad objavi nešto što svi vole, Ana ne želi pasti pod utjecaj drugih i trudi se ostati svoja te najčešće objavljuje ono što nju stvarno zanima neovisno o drugima, a zamjećuje kako se svi drugi samo hvale i objavljuju većinom ono što je popularno. *Lara je stavila fotografiju mačića i psa kako jedu iz iste zdjelice i svi su joj lajkali. Zašto ja ne stavljam takve umiljate sličice?* (Pilić, 2014:18) U jednom nam trenutku Ana daje do znanja da joj je čak i njezina profesorica rekla kako se oponašanjem uči, a da originalnost dolazi kasnije, zbog čega će odlučiti kopirati druge, no to

neće biti dugog vijeka. *Ja stavim poveznicu na Young Guns, iako mi oni uopće nisu neka fora. Moram se modernizirati.* (Pilić, 2014:25)

Upravo zbog Facebooka, Ani postaje jasno koliko je drugačija od drugih jer sve ono što ona voli i obično objavi baš i ne skupi mnogo lajkova i komentara, za razliku od nekih drugih moglo bi se reći gluposti koje objave njezini prijatelji. Ipak, Ana Facebook neće koristiti kako bi postala popularna i stvorila neko lažno mišljenje o sebi, nego za traženje osoba sličnih njoj, a upravo je to pravi razlog za korištenje Facebooka i otvaranja profila na društvenim mrežama uopće. Osim što se na Facebooku može dopisivati s prijateljima i upoznati nove prijatelje, mogu se upoznati i srodne duše kao što je slučaj s Anom. Tako jednog dana odlučuje napraviti nešto što inače nikad ne bi napravila, a to je javiti se potpunom neznancu imena Nick Kane. *Ipak, osjećala sam se ponosno jer sam učinila nešto što nikada ne činim. Javila sam se nepoznatoj osobi o kojoj ne znam ništa, apsolutno ništa.* (Pilić, 2014:26)

Osim Ane i njezinih prijatelja, profil na Facebooku imaju i Anina majke te anđeo Blistava Anemona. Ovim potezom autorica zapravo poručuje da je Facebook prisutan u životima svih generacija i da to nije ništa čudno. *Zanimljivo je kako se vitrtualni i neuhvatljivi svijet miješa sa stvarnim i opipljivim.* (Pilić, 2014:124) Iako autorica ovim romanom propitkuje temu Facebooka i njegovu svrhu, ono nije glavna tema ovog romana. Također, Facebook nije ni u kojem slučaju prikazan iz samo jedne strane, kao nešto loše ili kao samo nešto dobro, nego su jednako prikazane njegove prednosti i nedostaci. *Katkad se osjećam zarobljeno u tuđim rečenicama i slikama, u tuđim mišljenjima, u tuđim procjenama, a opet, zar bih ikada upoznala Nicka Kanea da nije fejsa.* (Pilić, 2014:108) Neka opća poruka koju nam ovo djelo šalje je ta da korištenje društvenih mreža, u ovom slučaju Facebooka, može biti korisna i pozitivna ako se koristi u dobre svrhe i na odgovoran način.

Osim Facebooka mladima je jako bitan i njihov mobitel. On im predstavlja sredstvo komunikacije bez kojeg zapravo većina ne bi ni znala normalno živjeti. Tako Ana jedva preživljava pet dana bez mobitela dok joj se mama nije smilovala i zbog toga što je dobra učenica kupila novi mobitel. *Čini se da život bez sprava više uopće nije život. Ne imati mobitel pet dana, pa to je ravno katastrofi!* (Pilić, 2014:84)

6.3.7. Prikaz odrastanja u romanu

U ovom romanu glavni lik još je jednom jedna pomalo neobična i nesigurna, ali pametna i pristojna djevojčica Ana koja čezne za ljubavi i o njoj ima pomalo nerealna očekivanja. Njezina najbolja prijateljica Suzana potpuna joj je suprotnost, popularna je i dobro izgleda, a najčešće priča o dečkima, modi i poznatim osobama, zbog čega je Ana ponekad na nju ljubomorna. Mlade danas jako zanima budućnost i pokušavaju na sve načine otkriti što im ona donosi, a tu veliku ulogu igraju mediji. Oni danas imaju sve veći utjecaj na ljude, a pogotovo na djecu i mlade koji često smatraju da je sve ono što vide u medijima dobro i poželjno, čak i kada je stvarnost potpuno drugačija. Zbog toga mladi sve više zaboravljaju svoje prave želje i osjećaje i žele se prilagoditi većini kako bi i oni postali posebni, a zapravo samo gube svoj identitet i postaju bezlične kopije drugih. Također, putem medija se ljudima danas „prodaju“ razna proročanstva i prognoze budućnosti u koje ljudi masovno vjeruju jer živimo u vremenu gdje je ljudima potrebno vjerovati u nešto veće od njih samih. Tome nije odoljela ni Ana, koja u želji da dozna svoju budućnost posjećuje proročicu Sabinu, zove Astro show, ali i gotovo svakodnevno čita horoskop. Ljudi danas zaboravljaju da život treba živjeti iz dana u dan i da je neizvjesnost dok iščekujemo što će se sutra dogoditi ono što čini život posebnim i čarobnim. Lik anđela koji se pojavljuje u romanu i pomaže Ani da zavoli samu sebe još je jedan primjer potrebe ljudi za nečim većim od njih, ali u ovom slučaju u duhovnom smislu. Kao jedna od glavnih tema u romanu svakako je društvena mreža Facebook, a većina likova koji se spominju u romanu na njoj imaju profil. Iako većina Aninih prijatelja na Facebooku pokušava biti što sličnija drugima i objavljuju samo popularne stvari kako bi dobili što više *lajkova* i komentara, ona ne želi biti poput njih. Ana Facebook koristi za pronalaženje ljudi sličnih njoj pa će tako upoznati dječaka Nicka, umjetničku dušu, koji će postati njezin prvi dečko te će se tako ostvariti ono o čemu je oduvijek sanjala.

7. ZAKLJUČAK

U radu su analizirana tri romana suvremene autorice Sanje Pilić, a to su: *Fora je biti faca, zar ne?*, *Što mi se to događa?* i *Vidimo se na fejsu!*. Cilj rada bio je proučiti kako autorica u svojim romanima opisuje i prikazuje odrastanje dječaka i djevojčica. Ono što se na prvi pogled daje zaključiti je to da su sva tri romana pisana u prvom licu gdje glavni likovi opisuju situacije kroz koje prolaze u određenom razdoblju svog života. Borna, Maša i Ana nalaze se u procesu potrage za vlastitim identitetom dok polako prelaze iz djetinjstva u adolescenciju. Sva su tri glavna lika pomalo drugačija od ostale djece, a to se najčešće očituje u njihovim hobijima, odnosno pojedinačnim interesima, koji su često drugačiji od interesa ostalih vršnjaka. Uspješni su u školi, brinu o budućnosti, pametni, neovisni, pristojni i odgojeni tako da poštuju starije, a svoje nezadovoljstvo izražavaju tek u nekom manjem obliku bunta najčešće protiv svojih roditelja.

Ipak, oni su još uvijek djeca koja se nalaze na prelasku iz osnovne u srednju školu i muče ih uobičajeni, pomalo i banalni problemi kao i svu drugu djecu. Bilo da se radi o dječacima ili o djevojčicama možemo uočiti da su problemi uglavnom slični. Najčešće su to ljubavni problemi i potraga za srodnom dušom jer se upravo u ovom razdoblju kod djece započinje razvijati interes za suprotni spol. To često dovodi do problema jer dječaci ne znaju kako se odnositi i razgovarati s djevojčicama i obrnuto, zbog čega često jedni druge nazivaju glupima, umišljenima, kompliciranima i smatraju kako se međusobno nikada neće razumjeti. Zatim slijede nedostatak samopouzdanja i vjere u svoje sposobnosti, osjećaj manje vrijednosti zbog svog izgleda koji ne odgovara onome što su oni zamislili kao idealno u svojoj glavi te osjećaj nepripadanja, ali i uobičajeni obiteljski i školski problemi.

Unatoč velikim sličnostima, dječaci i djevojčice nisu baš u svemu isti. Dječacima je tako važnije da budu glavne face u društvu, da su dobri u nekom sportu, a djevojčicama je važnije pronaći srodnu dušu i biti uspješne u školi. Djevojčice dječake najčešće opisuju kao one što se stalno prave važni, najpametniji i da su im važni samo sport i igranje igrice. Dječaci pak djevojčice najčešće smatraju dosadnima, opisuju ih kao razmažene, previše osjetljive i naporene te da samo žele pričati o uljepšavanju, poznatim osobama i slično. Svi su likovi zreli za svoje godine i shvaćaju situaciju u kojoj se nalazi njihova obitelj, iako se često s njom ne slažu i potrebno im je neko vrijeme da to prihvate. Materijalno stanje nije od presudne važnosti ovim likovima, no svi su svjesni da se novac jako teško zarađuje i brzo potroši te da

je s njime puno lakše živjeti. Ono što je još jedna karakteristika sva tri romana je obitelj koja nije baš posve uobičajena, već je riječ o danas modernim zajednicama. Roditelji su ili rastavljeni ili u nesretnom braku te se o djeci obično brine jedan roditelj dok je drugi samo ponekad prisutan. Glavni se likovi često se osjećaju manje vrijedno od svojih prijatelja kojima zatim zbog određenih razloga zavide i žele ono što oni imaju, bilo to naizgled savršena obitelj, status u društvu, dobar izgled, materijalni status ili nešto drugo. Kao što se može vidjeti u romanima dijete uglavnom ne pripada nekoj velikoj grupi prijatelja, već se najčešće druži s jednim ili dva najbolja prijatelja, s tim da ne moraju biti istog spola kao glavni lik, u čemu se vidi odmak od nekih starijih tradicionalnijih romana.

Iako se likovi na početku osjećaju pomalo izdvojeno od ostatka svijeta kao da nigdje ne pripadaju, s pronalaskom vlastitog identiteta pronalaze sami sebe i shvaćaju da je sve upravo onako kako i treba biti te konačno osjećaju da negdje pripadaju. Svi likovi, iako oblikovani po sličnoj shemi, opet su na svoj način posebni i time djeci zanimljivi. S time se slaže i Gazibara (2009) koja je analizirala sličnu temu na drugim romanima Sanje Pilić, a koja kaže da *je svako dijete jedinstveno i ima jasno izraženu osobnost i iako je poput drugih, na svoj je način posebno*. Nebitno jesu li likovi dječaci ili djevojčice, oni su razumni, znaju što žele, nisu povodljivi za nekim danas modernim i popularnim stvarima, klone se gluposti i ozbiljnijih problema. Težak (2008) napominje kako su posebno zanimljivi završetci romana jer iako završavaju sretno, ne ostvaruje se uvijek ono što glavni lik želi nego on shvaća da ono što je dugo priželjkivao na kraju i ne mora biti najbolje rješenje.

Svi romani odišu suvremenom tematikom, zanimljivom fabulom, a likovi su jednostavni ljudi u kojima se svatko od nas može barem ponekad prepoznati. Zbog svega navedenog i ne čudi što su svi romani Sanje Pilić izuzetno popularni, pogotovo kod djece i tinejdžera koji u njima pronalaze situacije iz svog svakodnevnog života. Romani su pisani na jednostavan način, lako se čitaju, optimistični su i s mnogo humorističnih situacija koje daju čitanju još veći užitak. Možemo uočiti kako Sanja Pilić u ovim djelima zagovara prave vrijednosti koje se danas u modernom društvu ponekad i zaborave. Sa sva tri glavna lika iz analiziranih romana čitatelj se može identificirati, ali se u njih može i ugledati jer su sami romani pisani tako da prenesu pozitivnu poruku svojim čitateljima.

IZVORI

1. Pilić, S. (2009). *Fora je biti faca, zar ne?*. Zagreb: Mozaik knjiga.
2. Pilić, S. (2008). *Što mi se to događa?*. Zagreb: Mozaik knjiga.
3. Pilić, S. (2014). *Vidimo se na fejsu!*. Zagreb: Mozaik knjiga.

LITERATURA

1. Crnković, M., Težak, D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje.
2. Gabelica, M. (2013). *Facebook, ja i oni*. Književnost i dijete, br. 4, str. 88-92
3. Gazibara, S. (2009). *Likovi dječaka i djevojčica u djelima Sanje Pilić*. Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, br. 21, str. 95-107., dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/37093>
4. Hameršak, M., Zima, D. (2015). *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam international, d. o. o.
5. Hranjec, S. (1998). *Hrvatski dječji roman*. Zagreb: Znanje.
6. Hranjec, S. (2006). *Pregled hrvatske dječje književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Skokić, I. (2016). *Dječji lik u romanima Sanje Pilić*. Završni rad. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
8. Tatarin, M. (2004). *Kućni prijatelj: ogledi o suvremenoj hrvatskoj prozi*. Zagreb: Mozaik knjiga.
9. Težak, D. (2008). *Dvije spisateljice romana za mlade odrasle*, Kolo, br. 3, Zagreb., dostupno na: <http://www.matica.hr/kolo/309/Dvije%20spisateljice%20romana%20za%20mlade%20odrasle/>
10. Vrcić-Mataija, S. (2011). *Prilog tipologiji hrvatskog dječjeg romana*, u: *Fluminensia*, god. 23, br. 2, str. 143-154, Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
11. Zima, D. (2011). *Kraći ljudi – Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu*. Zagreb: Školska knjiga.

12. Zima, D. (2002). *Spolni identitet i stereotipi: jesu li spolne uloge tabuizirane u hrvatskoj dječjoj književnosti?*, u: *Tabu teme u književnosti za djecu i mladež* / Javor, Ranka (ur.). Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, str. 80-90
13. Živković Zebec, V. (2012). *Suvremena ili tradicionalna dječja književnost – književni interesi učenika osnovnih škola.*, u: *Zlatni danci* / Pintarić, Ana (ur.), 14 - Suvremena dječja književnost II, str. 291-307. Osijek: Filozofski fakultet Osijek

IZVORI S INTERNETA

1. <http://www.zenskaposla.hr/sanja-pilic-uvijek-svoja/75/> (31.5.2017.)
2. <http://www.vecernji.hr/biografije/sanja-pilic-417> (31.5.2017.)
3. <http://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-mlade/lektira/popis-lektire-za-osnovne-skole/1680> (1.6.2017.)
4. <http://www.sanjapilic.hr/index.html> (28.5.2017.)
5. <http://www.sanjapilic.hr/novosti.html> (31.5.2017.)